

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**KOMMENTIERTE ÜBERSETZUNG: TEXTE ÜBER
FAIR TRADE**

Komentovaný překlad: Texty o fair trade

Plzeň 2013

Kateřina Hlaváčková

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra germanistiky a slavistiky

Studijní program Filologie

Studijní obor Cizí jazyky pro komerční praxi

angličtina - němčina

Bakalářská práce

**KOMMENTIERTE ÜBERSETZUNG: TEXTE ÜBER
FAIR TRADE**

Komentovaná překlad: Texty o fair trade

Kateřina Hlaváčková

Vedoucí práce:

Mgr. Andrea Königsmarková

Katedra germanistiky a slavistiky

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2013

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedení pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2013

.....

Děkuji Mgr. Andree Königsmarkové za odborné vedení mé bakalářské práce i za její cenné připomínky.

Obsah

1 ÚVOD	7
2 TEORIE PŘEKLADU	8
2.1 Osoba překladatele	8
2.2 Kompetence překladatele	9
2.3 Typy překladu	11
2.4 Klasické překladatelské postupy	13
3 NÁVRH ČESKÉHO PŘEKLADU TEXTŮ O FAIR TRADE	16
3.1 O Fair trade	16
3.2 PŘEKLAD	17
3.2.1 Text č. 1	17
3.2.2 Text č. 2	22
3.2.3 Text č. 3	25
3.2.4 Text č. 4	34
4 KOMENTÁŘ K PŘEKLADU	39
4.1 Vybrané texty	39
4.1.1 Makroanalýza vybraných textů	40
4.2 Mikroanalýza vybraných textů	42
4.2.1 Rovina tvaroslovná	42
4.2.2 Rovina slovotvorná	43
4.2.3 Rovina syntaktická	45
4.2.4 Rovina lexikální	46

4.2.5	Rovina stylistická	49
5	GLOSÁŘE	51
6	ZÁVĚR	56
7	RESUMÉ	57
8	ZUSAMMENFASSUNG	58
9	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	59
9.1	Prameny	59
9.2	Literatura	60
9.2.1	Literatura tištěná	60
9.2.2	Literatura dostupná online	61
10	PŘÍLOHY	63

1 ÚVOD

Cílem mé bakalářské práce je vytvořit návrh českého překladu vybraných německých textů o fair trade a následně vytvořit komentář k překladu.

Pro bakalářskou práci jsem si zvolila tištěné i internetové zdroje, v teorii překladu, tedy v teoretické části, se vychází z knih *Překlad a překládání* (2010) od Dagmar Knittlové, *Po Babelu: otázky jazyka a překladu* (2010) od Georga Steinera a *Překlad jako kreativní proces* (2009) od Zbyňka Fišera.

Teoretická část pojednává o osobě překladatele, dále o tom, jaké kompetence by překladatel měl mít a poté se zabývám překladatelskými typy a postupy, podle kterých se překladatel při překládání může řídit.

Pro překlad byly zvoleny čtyři texty: *Fairtrade hilft im Kampf gegen ausbeuterische Kinderarbeit*, *Fairtrade stärkt Frauenrechte*, *Fairer Handel am Beispiel Kaffee*, *Fairtrade leistet Beitrag zum Gesundheitsschutz*. Texty jsou z německých webových stránek o fairtrade. Důvodem výběru tohoto tématu byl fakt, že se férový obchod stává čím dál více diskutovaným a zájem o toto téma roste. Tím se vytváří i specifická slovní zásoba spojená s tématem, která je vždy překladatelskou výzvou.

Praktická část obsahuje vypracovaný komentář k překladu, zabývající se problémy, které se vyskytly při procesu překládání. Komentář obsahuje makroanalýzu a mikroanalýzu vybraných textů. Makroanalýza zařazuje texty do funkčního stylu a popisuje jednotlivé texty. Mikroanalýza překladů obsahuje problémy, které vznikly při překládání a jde o nalezení vhodných řešení. Mikroanalýza je rozdělena do jednotlivých rovin a to do roviny tvaroslovné, slovtvorné, syntaktické, lexikální a stylistické. Závěr obsahuje pět glosářů. První čtyři glosáře obsahují specifické výrazy z konkrétních textů. V pátém glosáři jsou slova, která se objevují ve více textech současně.

2 TEORIE PŘEKLADU

Před druhou polovinou 20. století se na překlady, především na překlady krásné literatury, přihlíželo spíše z hlediska estetiky, později bylo přidáno hledisko lingvistické. V dnešní době při překládání hraje největší úlohu překonání kulturních překážek, při převodu z jednoho jazyka do druhého.

V 60. letech 20. století bylo vytvořeno několik děl, která se zabývala překladatelskou teorií a z lingvistického hlediska. Řešila se především otázka ekvivalence a byla vyzdvižována možnost převést text z výchozího jazyka do cílového jazyka v podstatě doslovně, nehledě na gramatiku konkrétních jazyků.

Důležitou roli u překladu hraje osoba překladatele. Dále je zapotřebí, aby překladatel měl určité kompetence, které při překladu využije, a aby měl přehled o tom, jaké existují typy a metody překladu, podle kterých se může řídit.¹

2.1 Osoba překladatele

Osoba překladatele hraje při překládání důležitou roli. Jak se k textu postavíme, podle čeho se budeme při překládání řídit – to vše ovlivňuje, jak bude konečný překlad vypadat.

Důležitým aspektem je i to, že nelze překládat vše. V některých případech je i výhodnější ponechat nesrozumitelnost slova neboli slova přepisovat, jelikož některé věci jsou tak tajemné, že například slova převádět by byl hřích.²

Překladatel musí zároveň respektovat pravidla výchozího i cílového jazyka a navíc si musí uvědomit, že:

¹Kapitola 2 zpracována podle D. Knittlové, 2010, s. 7

²G. Steiner, 2010, s. 224

„Výchozí jazyk a jazyk překladatele jsou ve dvojím pohybu, jednak samy o sobě a jednak vzhledem k sobě navzájem.“³

V podstatě to znamená, že si překladatel musí uvědomit, že interpretace a porozumění textů se v dějinách měnily. V každém období se překládalo jinak a znovu. Překladatel interpretaci přizpůsobuje době. Proto by se nemělo, například při překladu textů ze 17. století stát to, že text nebude jazykovými výrazy alespoň částečně přizpůsoben dnešní době.⁴

Z toho vyplývá, že při procesu překládání řešíme velice náročné otázky a jedná se o složitý tvůrčí akt, proto musí mít překladatel různé schopnosti a kompetence, které by měl dále rozvíjet.

2.2 Kompetence překladatele

Překladatel by měl mít určité kompetence, které mu umožní vytvořit adekvátní překlad. Následující text je zpracován podle Z. Fišera, který uvádí celkem sedm kompetencí, které jsou pro překladatele důležité. Jedná se o tyto:

1. Jazyková kompetence:

- zde se předpokládá, že překladatel bude ovládat výborně jak výchozí jazyk, tak i cílový jazyk, přičemž cílovým jazykem bývá většinou mateřština. K tomu všemu se předpokládá i jistá odbornost interpreta. Pokud překladatel překládá odborný text, měl by být schopen porozumět mu takovým způsobem, aby vznikl adekvátní překlad.

³viz G. Steiner 2010, s. 224

⁴viz G. Steiner 2010, s. 224-225

2. *Textotvorná kompetence:*

- schopnost vytvořit text užitím vhodných jazykových výrazů, podle nichž se pak bez problémů dá stanovit typ textu. Řadíme sem i pochopení smyslu textu.

3. *Literární kompetence:*

- očekává se, že pokud překladatel vytváří překlad literárního díla či básně, je schopen najít přiměřené výrazy a vytvořit esteticky působivou interpretaci v cílovém jazyce. U literárních žánrů je výhodou, jestliže překladatel je rovněž básníkem nebo spisovatelem.

4. *Sociálně-organizační kompetence:*

- pro překladatele hrají důležitou roli pracovní podmínky. Ten by měl být schopný před zahájením své práce obstarat si odpovídající pomůcky jako tištěné i elektronické slovníky popřípadě odbornou literaturu nebo odborného konzultanta, zjistit si platové podmínky a zajistit si příjemné pracovní prostředí a práci si co nejlépe zorganizovat.

5. *Rešeršní kompetence:*

- do této kompetence se řadí používání náležitých zdrojů informací, jako jsou například: internetové stránky, encyklopedie, slovníky nebo konzultace s rodilými mluvčími.

6. *Kulturní kompetence:*

- překladatel je jakýmsi zprostředkovatelem dvou kultur. Měl by znát historii a kulturu výchozího i cílového jazyka a tuto znalost využít při procesu překladu. Neustálé vzdělávání v oblasti reálií VJ nám umožní zdokonalovat tuto kompetenci.

7. *Strategická kompetence:*

- spojení všech schopností a vlastností překladatele. Překladatel dokáže prakticky aplikovat postupy a strategie překladu.

Nesmí být zapomenuto, že každý překladatel přistupuje k textu jako jednatel, proto se překlady stejného textu, přeloženého od různých interpretů mohou odlišovat. Z tohoto důvodu by si měl každý uvědomit, že „... existují řešení, nikoli však systematická metoda procesu řešení“⁵

2.3 Typy překladu

B. Grygová uvádí, že abychom docílili kvalitního překladu v cílovém jazyce, musíme splnit řadu kritérií.⁶

Hlavním cílem je, že by dílo mělo na čtenáře působit jako originál v cílovém jazyce a ne jako překlad. Vyjadřování v cílovém jazyce by mělo působit nenuceně a přirozeným dojmem, význam výsledného překladu v cílovém jazyce by měl být identický s textem výchozího jazyka nebo se alespoň textu ve výchozím jazyce co nejvíce blížit. Nemělo by dojít ani ke ztrátě dynamičnosti původního textu v cílovém jazyce. Překladem textu v cílovém jazyce bychom měli navodit touž reakci, jaká byla vyvolána ve výchozím jazyce. Zvláštní pozornost by měla být kladena i na dodržování stylistické roviny.

Lingvista R. Jakobson se právě typy překladu zabýval. Tento lingvista rozlišuje následující tři překlady:

1. Překlad vnitrojazykový:

- je na bázi vnitřní poznámky, která je přidána do textu. U vnitrojazykového překladu jde v podstatě o nahrazení něčeho, co již bylo řečeno, synonymem či opisem.

2. Překlad intersémiotický:

- mnohdy tento proces probíhá při všední komunikaci. To si po většinu času ani neuvědomujeme. Jde například o čtení

⁵Viz G. Steiner, 2010, s. 245

⁶Kapitola 2.3 zpracována podle D. Knittlové, 2010, s. 14-17

symbolů na dopravních značkách, not, symbolů týkajících se pracovních oděvů atd.⁷ Jinými slovy lze říci, že u intersémiotického překladu se jedná o: „...vyjádření informace zachycené jedním znakovým systémem prostředky jiného znakového systému“.⁸

3. Překlad mezijazykový:

- U tohoto překladu by nemělo dojít ani ke změně obsahu, ani ke změně formální a stylistické stránky. Jedná se o vyjádření informací, které byly zachyceny systémem výchozího jazyka, za pomoci systému cílového jazyka.

D. Knittlová se také zabývá druhy překladu a rozlišuje celkem čtyři. První dva druhy překladu, o kterých mluví, jsou klasifikovány podle formy:

1. *překlad interlineární* je doslovný překlad, který nebere v potaz gramatiku cílového jazyka, ponechává si ale specifika lingvistické stránky.
2. *překlad doslovný* též označován jako „otrocký“ překlad. Na rozdíl od interlineárního překladu, bere v potaz gramatiku cílového jazyka, ale nebere v úvahu ustálená spojení nebo idiomy cílového jazyka.

Poslední dva druhy překladu se podle D. Knittlové týkají zejména významu:

3. *překlad volný* je označován jako nepřijatelný, a to hlavně z důvodu, že neuznává text výchozího jazyka. U tohoto překladu dochází často k významové změně textu, ke zkreslování, ale i k nerespektování po stránce stylistické.

⁷ Příklady autorky bakalářské práce

⁸ D. Knittlová, 2010, s. 15

4. *překlad komunikativní*: zde hraje svojí roli kontext, vyskytuje se hlavně u překladů idiomů, ustálených spojení atd.

2.4 Klasické překladatelské postupy

Při překládání aplikuje překladatel značné množství různorodých překladatelských postupů a metod.⁹ Tyto metody bývají různě nazývány, ale vedou k řešení téhož problému.

Již dříve se těmto postupům překladačů věnovali teoretikové jako byl A. V. Fjodorov, J. Levý nebo J. C. Catford. Po většinu času tyto postupy nazývali pouze obecně.

Soudobí lingvisté z Ruska, Německa i naši čeští lingvisté vycházejí z díla kanadských autorů J. P. Vinaye a J. Darbelnet. Tito dva autoři vymezili sedm hlavních postupů řešících problém chybějícího ekvivalentu v jazyku cílovém. Jedná se o následující pojmy:

1) *Transkripce a transliterace*

Transkripce je vlastně přepis slov z výchozího jazyka do cílového jazyka. Zvuková stránka zůstává, liší se ale přepis slova (např. *Milano – Milán*)¹⁰. Transliterace je také přepis slov z výchozího jazyka do cílového jazyka, ale touto metodou dojde ke zkreslení, zvuková stránka se liší. To bývá charakteristické například pro přepis čínských názvů jmen.

2) *Kalk*

Zde jde o doslovný překlad slova z výchozího jazyka do cílového jazyka. (např. *der Kreuzverhör – křížový výslech, die Blaue Lagune – Modrá laguna*¹¹).

⁹Kapitola 2.4 zpracována podle D. Knittlové, 2010, s. 18-20

¹⁰ Příklad autorky bakalářské práce.

¹¹ Příklady autorky bakalářské práce.

3) *Substituace*

Substituace znamená nahrazení, zde se tedy jedná o nahrazení jednoho jazykového výrazu jiným, vhodnějším – ekvivalentnějším – výrazem. Jestliže se použije čistého synonyma, žádná nová informace nebude přibývat. Naopak, pokud informace navíc přibývá, má ekvivalent vyšší stupeň a tím pádem je dynamičtější.

4) *Transpozice*

Nejčastější gramatická změna struktury. To se týká třeba obměny slovního druhu, aniž by se změnil význam. Například změna slovesa na podstatné jméno. V důsledku odlišného gramatického systému je nezbytné udělat gramatické změny.

5) *Modulace*

Jde o významovou změnu určitých jazykových složek. O změnu pojetí. Jako příklad Knittlová uvádí „*elbow of the pipe*“ což v překladu znamená „*koleno potrubí*“

6) *Ekvivalence*

Knittlová uvádí, že „*nejde zde o ekvivalenci ve smyslu běžně užívaném*“.¹²

Jedná se o změnu nebo vhodné použití jazykových složek např. u expresivních výrazů, idiomů nebo přísloví. Překladatel aplikuje výraz nebo frázi v cílovém jazyce, která se používá ve stejné nebo podobné situaci v jazyce výchozím (např. *er hat nicht alle Tassen im Schrank – nemá všech pět pohromadě*¹³)

¹² D. Knittlová, 2010, s. 19

¹³ Příklad autorky bakalářské práce

7) *Adaptace*

Adaptace znamená nahrazení jazykových složek ve výchozím jazyce jinými jazykovými složkami v cílovém jazyce, a to, pokud v cílovém jazyce neexistuje vhodnější slovo nebo výraz, který odpovídá kultuře nebo situaci výchozího jazyka.

Překladatelské postupy rozebírali i jiní lingvisté. Byl to například G. Vázquez-Ayora – americký lingvista, který definoval 4 další pojmy:

- *amplifikace*, čímž rozumí rozšíření textu
- *explicitace* je připojení doplňující informace do textu
- *vynechání* určité části v textu, která by v cílovém jazyce působila přebytečně,
- a *kompensace* je používána v případě, že se určité slovo nebo spojení, které se používá ve výchozím jazyce, nehodilo na totožné umístění v textu v cílovém jazyce, ale použije se v překladu na jiném, vhodnějším místě.¹⁴

Dalším byl opět americký lingvista, J. L. Malone. Ten užívá jiných termínů, a to:

- *divergence* (v cílovém jazyce existuje více možností vyjádření než ve výchozím jazyce),
- *konvergence* (opak *divergence*)
- *redukce* (použití menšího počtu slov v cílovém jazyce, bez toho, že by došlo k nepochopení textu)
- *kondenzace* (překlad z výchozího jazyka do cílového jazyka působí kondenzovaněji)
- *difúze* (překlad z výchozího jazyka do cílového jazyka je volnější)
- *reordering* (změna slovosledu).¹⁵

¹⁴ L. Brůčková, *Komentovaný překlad povídek Ellen Gilchristové*. Olomouc, 2010., s. 64-66

¹⁵viz L. Brůčková, 2010, s. 67-69

3 NÁVRH ČESKÉHO PŘEKLADU TEXTŮ O FAIR TRADE

3.1 O Fair trade

Před zahájením překladu je velice dobré, aby si překladatel prostudoval literaturu daného tématu, které se chystá překládat. Obzvláště je tento proces výhodný, pokud se jedná o složitější překlad například odborného či publicistického textu. Překladatel si vytvoří všeobecný přehled o tématu, s tématem se seznámí a pochytí slovíčka, která pak v překladu do cílového jazyka využije.

Níže následuje krátké shrnutí tématu fair trade k lepšímu pochopení přeloženého textu.

Fair trade - férový či spravedlivý obchod. Je to takový způsob obchodu, který v rozvojových zemích Afriky, Asie a Latinské Ameriky zajišťuje pěstitelům, řemeslníkům a zaměstnancům užít se svoji vlastní prací za důstojných a rovných podmínek.¹⁶

Mezi stěžejní principy férového obchodu se řadí například zákaz dětské práce, při které je narušován přirozený dětský tělesný a duševní vývoj a je narušováno právo na jakékoliv vzdělání. Dalším z principů je vytvoření spravedlivé ceny výrobků drobným zemědělcům, kteří za své výrobky obdrží takovou cenu, která jim umožní žít důstojným životem.¹⁷ Jde nejen o výrobky zemědělské jako je káva, čaj, ovoce, rýže, ale i o řemeslné jako jsou šperky nebo keramika.¹⁸

¹⁶ HORÁČEK, Tomáš. *Fairtradové veřejné zakázky*, 2012, s. 9

¹⁷ Hlavní principy fair trade, [online], [cit. 1. 3. 2013], dostupné z: <http://www.fairtrade.cz/cz/838-hlavni-principy-fair-trade/>

¹⁸ viz. T. Horáček, 2012, s. 19

V této bakalářské práci zazní i téma zákazů diskriminace žen a jejich rovnoprávnost, což patří také k jednomu z principů spravedlivého obchodu.

Česká republika se snaží zapojit a uplatnit koncept férového obchodu již od poloviny devadesátých let. V roce 2011 odstartovala kampaň s názvem Fairtradová města. Ve stejném roce splnily kritéria podpory fair trade hned dvě města.¹⁹

3.2 PŘEKLAD

3. 2. 1 Text č. 1

Fair trade pomáhá v boji proti vykořisťující dětské práci

Měly by vlastně chodit do školy a hrát si se svými kamarády – jenže pro mnoho dětí vypadá skutečnost úplně jinak.

Mezinárodní organizace práce (ILO) odhaduje, že více než 215 milionů dětí na celém světě, které jsou ve věku mezi pátým a sedmnáctým rokem, musí pravidelně několik hodin denně pracovat – z toho 115 milionů za podmínek extrémního vykořisťování. Dřou za pár babek nebo úplně bez nároku na plat. Dvě třetiny těchto dětí jsou zaměstnány v zemědělství. Pracují jako sběrači bavlny v Burkina Fasu, na plantážích v Ekvádoru nebo jako otroci při sklizni kakaa na Pobřeží slonoviny.

Fair trade rozlišuje mezi pracujícími dětmi a zneužíváním pracujících dětí. Fair trade uznává, že práce dětí napomáhá v boji proti chudobě a to tím způsobem, že příjem dětí je pro mnoho rodin životně důležitý. „Pracující děti“ jsou děti, které pracují, ale i přes tuto skutečnost

¹⁹ Historie fair trade , [online], 2010 [cit. 1. 3. 2013], dostupné z: <http://www.fairtrade.cz/cz/36-historie>

mohou chodit do školy a práce neomezuje jejich možnost vzdělávat se. Děti nesmějí vykonávat žádnou práci, která škodí jejich zdraví nebo rozvoji.

Na rozdíl od toho definuje férový obchod zneužívání dětské práce jako práci, která je nebezpečná a ovlivňuje vzdělání nebo duševní a tělesné zdraví dětí. K nejvážnějším formám zneužívání dětské práce patří práce, při kterých se děti vzdalují rodinám, obchod s dětmi a rovněž i práce za otrockých podmínek.

Standardy a certifikace Fairtrade²⁰

Fairtrade zakazuje zneužívání dětské práce, stejně tak i nucené práce a zohledňuje úmluvu 29, 105, 138 a 185 v Mezinárodní organizaci práce (ILO) jako směrodatné standardy k problematice dětské práce.

Ty se překrývají se zásadami úmluvy OSN o právech dítěte (UNCRC), zvláště pak se zásadami „Best Interest of the Child“. Všude, kde je nebezpečí vykořisťující dětské práce nebo kde by byla odhalena dětská práce, jsou tato opatření, která vyplývají z těchto zásad, uplatnitelná.

Ve zkratce

- Každé sedmé dítě na celém světě je konfrontováno s vykořisťující prací, která narušuje jeho zdraví nebo vzdělání.
- Fairtrade chrání před vykořisťující dětskou prací placením takových cen, které pomohou k zajištění existence, a dále fairtrade vyplácí dodatečné prémie svým producentům.
- Fairtrade spolupracuje s předními mezinárodními organizacemi na pomoc dětem, aby se cíleně předcházelo vykořisťování prostřednictvím dětské práce.

²⁰ Rozdíl mezi Fairtrade a fair trade vysvětlen v komentáři v kapitole 4. 2. 4

Fairtrade rozšířil odpovídajícím způsobem pasáže ve svých standardech, aby ujistil drobné zemědělce, že budou uplatněna všechna potřebná opatření na ochranu dětí, aby mohlo být odhaleno vykořisťování prostřednictvím dětské práce a aby takové práci bylo v budoucnu zabráněno. K posílení vlastních možností a k dalšímu vybudování podpory družstev fair trade, vyžadují standardy spolupráci s předními mezinárodními rozvojovými organizacemi, které se specializují na projekty k ochraně dětí před vykořisťující dětskou prací přímo na místě.

V regionech s vysokou pravděpodobností vzniku vykořisťující dětské práce vybízejí standardy Fairtrade producenty k nahlášení těchto rizikových faktorů na Fairtrade International, aby mohla být do rozvojových plánů Fairtrade začleněna možná řešení.

Nezávislá certifikační společnost FLO-CERT – certifikovaná podle směrnice ISO-65 – provádí pravidelné kontroly ověřování standardů. Žádná osoba a žádný certifikační systém nemůže stoprocentně zaručit, že je produkt vyroben bez dětské práce. Fairtrade ale ručí za to, že v případě, že bude zjištěno porušení pravidel, která mají zabránit zneužití dětské práce, okamžitě učiní opatření nutná k ochraně takto ohrožených dětí. Fairtrade ručí také za to, že do systému neproniknou farmy, které zneužívají dětskou práci a osady na místě usilují o překonání tohoto problému.

FLO-CERT ujišťuje, že jsou všechny korigované kroky ve standardech Fairtrade v souladu s hlavními směrnicemi na ochranu dětí.

Aktivní ochrana a poskytnutí podpory k zamezení problému

Fairtrade se zavazuje aktivně chránit děti, které se na Fairtrade obrátí se zprávami o zneužití a - nebo o vykořisťování, a učinit opatření, aby bylo zajištěno jejich bezpečí. Všechny zástupkyně a všichni zástupci

organizací Fairtrade International a FLO-CERT jsou povinni ohlásit všechny případy týrání a vykořisťování dětí těm spolupracovnícům a spolupracovníkům, kteří zodpovídají za realizaci těchto směrnic. Ti zase oznámí tento případ úřadům, popřípadě příslušné organizaci na ochranu dětí, aby došlo k zajištění trvalého blaha postižených dětí. Cíl férového obchodu spočívá v poskytování pomoci při řešení problémů, místo aby se prováděla tvrdá represivní opatření, která by možná zase uvrhla děti a jejich rodiny do chudoby. FLO Producer Services & Relations pomáhá družstvům prostřednictvím poskytované pomoci zamezovat porušování standardů tam, kde je to zapotřebí a zároveň nabízí přístup ke znalostem a zdrojům jiných expertů.

O TranFair e.V.:

Jako nezávislá organizace neobchoduje TransFair e. V. se zbožím sama, ale uděluje pečeť Fairtrade za férové obchodování s produkty. TransFair je podporován 36 členskými organizacemi. V Německu nabízí v současnosti 180 držitelů licencí kolem 1000 produktů Fair trade, jako je káva, čaj, čokoláda, sušenky, kakao, med, banány, džusy, ledové čaje, víno, sportovní míče, rýže, růže a textilie z Fairtrade bavlny. Produkty fair trade jsou k dostání ve více než 36000 supermarketech, v obchodních domech v oddělení potravin, v obchodech se zdravou výživou a ve všech specializovaných obchodech s produkty fairtrade. Mimo to nabízí kolem 18000 kantýn, kaváren, menz a hotelů kávu a další produkty z férového obchodování.

Za propojení sociálních a ekologických standardů obdržel TransFair e. V. Německou cenu za trvale udržitelný rozvoj²¹ pro rok 2009, a to v kategorii nejvíce udržitelné produkty/služby

²¹ Deutscher Nachhaltigkeitspreis

Hlasy z jihu

Úspěchy férového obchodu ukazují, že opatření, která se týkají posílení rodin výrobců pomocí spravedlivější odměny a školního vzdělávání pro děti, mohou přispívat k ústupu dětské práce a dlouhodobě zlepšit životní podmínky celých rodin.

Tangam (30) je matkou tří dětí a pracuje jako sběračka čaje u Burnside Tea v Indii.

„Díky férovému obchodu mohou naše děti chodit na dobrou školu a získat dobré vzdělání. A s příštím kapitálem od Fairtrade zavedeme další zlepšení. Na to už se těším.“

Hardjinda Singh (42) je pěstitelem rýže v družstvu Sunstar v Indii

„Za peníze z prémie Fairtrade jsme poslali naše děti na střední školu.“
„Svět se mění a naše děti se musí učit úplně jiné věci než my dříve. Bez počítačových znalostí není v Indii k sehnání žádná dobrá práce. Proto jsme zařídili počítačovou učebnu. Je vyhrazena jen pro dívky a mladé ženy. Naši synové mohou jet sami do nejbližšího města, aby se učili, ale pro dívku by to v naší kultuře nebylo přiměřené. Ale i přesto by měly získat dobré vzdělání, a to dostávají právě v naší vlastní učebně.“

Elod Chibowo (33) pracuje u Zuckerkooperation²² Kasinthula v Malawi.

„Prémie Fairtrade umožňuje realizaci více projektů pro místní osady, než se podařilo kterékoliv vládě předtím. Díky prémie může více rodin zemědělců z družstva Kasinthua posílat své děti na střední nebo vysoké školy. Základní škola, která byla postavena z Fairtrade peněz ve vesnici Chinangwa, je k dispozici také dětem ze sousedních vesnic Mvula a William.“

²² Jedná se o družstvo v Africe, které pěstuje třtinový cukr

3. 2. 2 Text č. 2

Fair trade posiluje práva žen

Chudoba a její následky se týkají hlavně žen. Více než 1 miliarda lidí musí vyjít s méně než jedním dolarem na den – 70 % z toho jsou ženy. Dvě třetiny všech lidí, kteří neumí číst a psát, jsou ženy. Více než 40 % žen v Africe se nedostalo základního vzdělání. Především v rozvojových zemích jsou důsledky chudoby pro ženy fatální a nedávají jim téměř žádnou naději na lepší životní perspektivu.

Nedostatek pracovní a zdravotní ochrany, nízké platy a diskriminace pohlaví jsou jen některé z problémů, kterým ženy musejí čelit.

Ženy a Fair trade

Rovnoprávný přístup ke vzdělání a ke zdravotní péči, spolu s posílením hospodářské stability, jsou hlavním těžištěm Fairtrade. Férový obchod nabízí možná řešení k vylepšení hospodářské situace žen v Africe, Asii a Latinské Americe: Ženy tak dostanou první nebo dodatečné možnosti přivýdělku. Nezaplacená práce se stane v samostatně organizované skupině placenou. To zlepšuje nejen příjem rodiny, ale i autoritu žen.

Standardy Fairtrade - stejná práva pro ženy a muže

Standardy Fairtrade se orientují na mezinárodně uznávané standardy (mezi jinými ILO, Mezinárodní organizace práce a OSN-rozvojové cíle tisíciletí), které požadují rovnoprávnost žen a mužů, větší vliv žen a mimo jiné i:

- zákaz diskriminace
- stejná práva v družstvech

- ochranu matek
- ochranu životního prostředí - ochranu žen
- prevenci HIV
- školu, vzdělávání, další vzdělávání pro ženy

Ve smyslu ochrany matek nesmí být například propuštěna žádná žena kvůli tomu, že je těhotná. Férový obchod vyžaduje cíleně nad rámec opatření, která jsou zaměřena na zajištění příjmu, spolurozhodování žen v rozhodovacích grémiích svépomocných družstev drobných zemědělců a plantáží. Ženy se účastní dalšího vzdělávání a kvalifikují se tím na výkon vedoucích pozic.

Tikisael Mbise (31) a Rose Kimela (36), růžová školka Kiliflora v Tanzánii

Tikisael Mbise má jasno: „Vzdělání je branou k lepšímu životu,“ a Tikisael je toho příkladem. Zúčastnila se jednoho z počítačových kurzů, který byl financován premií Fairtrade, a dnes pracuje v administrativě Kiliflora. Ve své funkci členky Joint Body, nabízí „Gender Training“²³ pro pracovnice v růžové školce, kde projednávají problematická témata jako ženská práva a sexuální obtěžování, ale i témata ekonomická. „V naší tradiční kultuře muži skoro vůbec ženy v práci nepodporují,“ říká. „Ale díky osvětové činnosti a dalšímu vzdělávání získávají ženy větší sebedůvěru k využití svých práv a k vyslovení svých přání.“

Aissatou Koné (36), sběračka bavlny z Mali

Aissatou je už 4 roky jednou z žen, které ve Fairtrade certifikovaném družstvu Kolondiéba v Mali pěstují bavlnu, zároveň je předsedkyní ženské skupiny. Vývoj vidí velmi pozitivně: „Dříve měly ženy strach něco říct. Dnes přicházíme my ženy s nápady - a muži nám naslouchají.“

²³ Trénink vzájemné tolerance mezi oběma pohlavími

Nároky žen ve fair trade

Konkrétně jsou ve férovém obchodě prováděna následující opatření:

- ženy obdrží půjčky, aby se mohly osamostatnit a aby mohly zlepšit produktivitu
- ženy si mohou nechat poradit (např.: právní poradenství)
- díky práci pro export a pro domácí trh se ženy dále kvalifikují
- ženy dostávají vlastní mzdu, a to posiluje jejich sebevědomí a schopnost prosadit se

Ženy v Německu podporují spravedlivý obchod

Také v Německu hrají ženy ve férovém obchodě svoji zvláštní roli. Mnohé se angažují ve specializovaných obchodech pro fair trade, v rozvojových politických skupinách a iniciativách pro obchodní partnery na jihu. Tak se například podle studie Franze Nuschlera prostřednictvím křesťanské skupiny „Jeden svět“, angažuje na místě až 60 % žen. Velké svazy žen, jako je křd, Katolické společenství žen Německa²⁴, a Evangelická práce žen v Německu²⁵, se zasazují v rámci jejich členství v TransFair za spravedlivý obchod.

V neposlední řadě přispívají ženy ve férovém obchodě jako zákaznice v podstatě k tomu, aby družstvům a organizacím, které se uplatňují na trhu, daly v Africe, Latinské Americké a Asii perspektivu.

O TransFair e.V.:

Spolek TransFair e.V. byl založen v roce 1992 s cílem podpořit znevýhodněné skupiny výrobců v rozvojových zemích, a to udělením pečeti Fairtrade pro férové obchodování s produkty. Jako nezávislá

²⁴ Katholische Frauengemeinschaft Deutschlands

²⁵ Evangelische Frauenarbeit in Deutschland

organizace neobchoduje TransFair e. V. se zbožím sama, ale uděluje pečeť Fairtrade za férové obchodování s produkty.

TransFair patří k mezinárodnímu sdružení Fairtrade International (FLO), ve kterém jsou spojeny iniciativy z 27 zemí a tří kontinentálních výrobních sítí. FLO stanovuje za účasti všech stakeholderů²⁶ mezinárodně platné standardy fairtrade. FLO e.V. dodatečně pomáhá a radí skupinám výrobců prostřednictvím místních poradců. FLO-CERT GmbH pravidelně kontroluje všechny zúčastněné aktéry. Společnost se sídlem v Bonnu pracuje s nezávislým, transparentním a celosvětově jednotným certifikačním systémem dle požadavků akreditační normy ISO 65 (DIN EN 45011). Nezávislí inspektoři kontrolují celosvětově přes 1000 obchodníků a téměř stejný počet skupin výrobců. Tímto ověřováním je zajištěno dodržení standardů Fairtrade, zajištění vyšších příjmů organizacím výrobců v rozvojových zemích a jejich trvalému a samostatnému využívání.

Více informací na www.fairtrade-deutschland.de

3. 2. 3 Text č. 3

Férový obchod na příkladu kávy

Obsah

1. Káva – pěstování, obchodování, spotřeba

1.1 Pěstování

1.2 Obchodování

1.3 Spotřeba

2. Vývoj ceny kávy

3. Standardy Fairtrade

3.1 Standardy pro skupiny výrobců

²⁶ Zájmové strany, pojem se používá v managementu. Zahrnuje více úrovní od dodavatele nebo odběratele, až po představitele regionu. (Wikipedia, 2013)

3.1.1 *Ceny fair trade*

3.1.2 *Bio přírážka*

3.1.3 *Prémie fair trade*

3.1.4 *Akciový plán kávy*

3.2 *Kritéria pro podnikatele*

3.3 *Systém certifikace Fairtrade*

4. Fair trade káva v Německu

1. Káva – pěstování, obchodování, spotřeba

1.1 Pěstování

Káva je celosvětově nejdůležitější vývozní surovinou. Z důvodu klimatické náročnosti je káva z velké části pěstována ve větších nadmořských výškách tropů a subtropů bohatších na déšť, téměř výhradně jen v tzv. rozvojových zemích.

Společně tvoří země pěstující kávu tzv. kávový pás, pásmo oblastí podél zemského rovníku, kde se pěstuje káva.

Mezi největší producenty kávy patří Brazílie a Vietnam, následované Indonésií, Kolumbií, Indií, Mexikem a Guatemalou.

OBR. Č. 1 – celosvětová produkce kávy 2010, údaj v 1000 sáčcích na 60 kg

Tradičně se citlivý kávovník pěstuje ve stínu. Přitom vyrůstají keře kávovníku mezi různě velkými stromy, které jim dodávají právě potřebný stín. Tato šetrná forma pěstování nabízí různé výhody: chrání před silným větrem a před přímým slunečním zářením, zvyšuje půdní vlhkost a zajišťuje biologickou rozmanitost, která zabezpečí přirozenou ochranu před škůdci. Nadměrné použití syntetických hnojiv je u tohoto způsobu pěstování výjimkou. Stále více pěstitelek a pěstitelů kávy ovšem přechází k mechanizovanému způsobu pěstování na plantážích. Tato forma

pěstování může vést k erozím, ke snižování úrodnosti půdy a k poškozování životního prostředí, protože se neobejde bez intenzivního použití hnojiv a pesticidů.

Téměř 99 % produkce kávy připadá na dva hlavní druhy Arabica a Robusta.

Káva Arabica se považuje, co se týká kvality, za špičkovou odrůdu, které se daří v polohách od 600 do 1800 metrů nadmořské výšky při teplotách mezi 17 a 22°C. Druhy Kávy, které pocházejí z oblastí vyšších nadmořských výšek, rostou pomaleji a potřebují delší dobu zrání. Tím se mohou obsahové látky rozvinout pomaleji, ale produkce je nižší, což naproti tomu vysvětluje vyšší cenu. Káva druhu Arabica obsahuje zřetelně méně kofeinu (kofein 0,9 až 1,5 %) a jemnější kyseliny (kyselina chlorogenová: 3 %) než káva Robusta. Proto jsou kávy druhu Arabica chuťově podstatně jemnější. Druh Arabica představuje 60 % celosvětové sklizně. Hlavní oblastí pro pěstování kávy Arabica je Střední Amerika, Jižní Amerika a také Etiopie, Keňa a Uganda.

Káva Robusta je v porovnání s Arabikou odolnější a daří se jí i v níže položených oblastech. Klimatické podmínky ve výškách 200 až 600 metrů jsou jiné než ve výše položených oblastech (vyšší teploty a vlhkost vzduchu), z čehož vyplývá podstatně vyšší produkce kávy, a naproti tomu nižší tržní cena. Káva Robusta obsahuje dvě až tři procenta kofeinu a je pro ni charakteristický vyšší obsah kyseliny chlorogenové, více než 8 %. Tím je chuť na rozdíl od jemné chuti zrn Arabica hořká a trpká. Robusta představuje asi 36 % celosvětové sklizně kávových bobů a má nadále vzrůstající tendenci. Hlavní oblastí pěstování Robusty je: západní a střední Afrika, Malajsie, Thajsko a Vietnam. V zemích jako je Guatemala, Ekvádor nebo Brazílie se pěstují oba druhy.

1.2 Obchodování

Přes 25 milionů lidí po celém světě je zaměstnáno pěstováním, prodejem a obchodováním s kávou. Avšak velká část obchodu s kávou spočívá především v obchodování se surovinami. Káva je pro značnou část pěstitelek a pěstitelů velice pracovně náročným produktem, který vyžaduje velkou pozornost, na druhou stranu přináší ale jen málo zisků. Ze zemí původu je káva naloděna a transportována do celého světa. Nezpracované zásoby kávy jsou uskladněny ve všech velkých přístavních městech. Dvě nejdůležitější burzy kávy se nacházejí v New Yorku a Londýně. V New Yorku se obchoduje s kávou Arabica a v Londýně s kávou Robusta.

Mezinárodní obchod s nezpracovanou kávou se vyznačuje oligopolickou strukturou, stejně je tomu tak i u výroby pražené a instantní kávy a u prodeje polotovarů. Pět nejmocnějších kávových koncernů (Kraft, Nestlé, Procter and Gamble, Sara Lee, Tchibo) realizuje kolem 50 % celosvětového obchodu s nezpracovanou kávou.

Obchod s kávou je miliardovým byznysem, na kterém se účastníci podílejí rozdílně. A tak stojí naproti tržbě za nezpracovanou kávu, která se ve vývozních zemích pohybuje od 7 do 8 miliard dolarů, tržby za prodej rozpustné nebo pražené kávy ve spotřebních zemích za přibližně 40 miliard.

OBR. Č. 2 Obchodní řetězec kávy

1.3 Spotřeba

Káva je nejoblíbenějším nápojem Němců. Každý průměrně vypije 150 litrů kávy ročně, to je více než spotřeba piva nebo vody. V Evropě je značný pokles spotřeby kávy ze severu na jih. Skandinávci pijí kávu nejčastěji, země Středomoří pak nejméně. V roce 2010 činila v Německu roční spotřeba kolem 544860 tun. Trendem jsou především speciality

na bázi espressa, jako je latte macchiato, cappuccino a káva latte. K tomu roste poptávka po bio kávě.

2. Vývoj ceny kávy

Cena kávy na světovém trhu podléhá extrémnímu kolísání, především od doby zrušení Mezinárodní dohody o produkci a vývozu kávy v roce 1989 mezi zeměmi, které kávu vyrábějí, a zeměmi, které kávu dovážejí. Vývoj ceny se ze začátku po dlouhou dobu vyznačoval vzrůstem přírážek cen, které byly mimo jiné způsobeny poklesem sklizně. Od roku 1997 začaly ceny kávy na světovém trhu silně klesat, v roce 2001 bylo dosaženo absolutně nejnižší ceny, která klesla až pod hranici 50 centů za libru za nezpracovanou kávu. Důvodem této cenové krize byla jednak nadprodukce kávy a zároveň ústup poptávky po kávě v průmyslových zemích.

Od roku 2002 šla cena kávy sice opět nahoru, přesto dostávají rodiny pěstitelů stále menší a menší podíl z celosvětových tržeb v obchodu s kávou.

Za příčinu se pokládají spekulace a rostoucí počet „levných producentů“. Zvláště v Brazílii a ve Vietnamu rychle narůstá počet zemědělských kávových plantáží s nejmodernější výbavou a to má za důsledek, že drobní pěstitelé a pěstitelky jsou trhem stále více vytlačováni.

V roce 2011 dosáhly ceny svého maxima za posledních 15 let a podle všeho nebudou v dohledné době klesat. Vysoká cena je klamným odrazem krize, ve které se nachází celosvětová produkce kávy: oddalování dodání kávy z nejdůležitějších oblastí pěstování, úvěrová krize, která téměř úplně znemožnila přístup ke kapitálu a k investicím v inovacích, zhoršující se klimatické podmínky a nemoci, které napadají rostliny, zesílený tlak konkurence při zabezpečování vysoce kvalitní kávy,

oslabený dolar, přetrvávající problémy chudoby a nejistá obživa, to vše jsou jen některé potíže, kterým čelí rodiny pěstitelů kávy.

Život a příjem rodin zemědělců, kteří se nemohou spolehnout na stabilní cenu – to ovlivňuje nestabilitu cen více než kterýkoliv jiný faktor. Sociální postavení pěstitelů a pěstitelek kávy a důsledky, které na ně mají výkyvy cen, jsou již několik let předmětem zájmu férového obchodu.

3. Standardy Fairtrade pro pěstitele a pěstitelky kávy

V dubnu 2011 na tuto situaci reaguje Fairtrade International (FLO) a přizpůsobuje standardy, které se týkají kávy. Celosvětově profituje z férového obchodu s kávou přes 330 družstev ve 26 zemích. Férový obchod s kávou podporuje 444000 rodin drobných zemědělců, kteří se seskupili v družstvech. Zásadně platí:

3.1 standardy pro skupiny pěstitelů

Družstva, která chtějí prodávat svoji kávu za férových podmínek, se smluvně zavazují mimo jiné k dodržení těchto kritérií:

- Pouze drobní zemědělci a pěstitelky, kteří se připojili k družstvu nebo organizaci, mohou prodávat svoji kávu za podmínek fair trade.
- Družstva musí být politicky nezávislá a musí vykazovat demokratickou strukturu. Rodiny drobných zemědělců se podílejí na všech důležitých rozhodnutích svých družstev. To platí především při rozhodování o využití premií Fairtrade.
- Organizace se zasazují o trvalý rozvoj ekologie, vzdělávání a podporu žen
- Zákaz nucené a nezákonné dětské práce

- Podpora družstev výroby drobných zemědělců
- Dodržování mezinárodní dohody o ochraně práce, jako je například sociální pojištění
- Podpora ekologického pěstování: pokračovat v nepoužívání pesticidů, ochrana před erozí a ochrana vody, úprava vody a její recirkulace, čištění odpadních vod
- Žádná diskriminace z důvodu odlišného pohlaví, etnické, náboženské nebo politické příslušnosti.

OBR. Č. 3 Počet drobných pěstitelů fairtradových družstev, které pěstují kávu. Zdroj: Fairtrade International (FIO), 2010

OBR. Č. 4 Počet družstev drobných pěstitelů fairtradové kávy v Africe, Asii a Latinské Americe. Zdroj: Fairtrade International (FIO), 2010

Další odkazy :

Standardy Fairtrade

Všechny standardy fairtrade týkající se kávy najdete na internetové stránce Fairtrade International (angl.).

Minimální ceny

Seznam všech aktuálních minimálních cen vám nabízejí webové stránky Fairtrade International (angl.)

Ceny na světovém trhu

Aktuální ceny na světovém trhu najdete na internetové stránce International Coffee Organization (angl.).

Skupiny výrobců

Fairtrade certifikované skupiny výrobců naleznete na webových stránkách FLO-Cert.

3.1.1 *Fair trade ceny*

Skupiny výrobců obdrží pevnou minimální cenu, která slouží jako záchranná síť – pokud je cena na světovém trhu vyšší než cena fair trade, dostanou družstva pěstitelů vyplacenou vyšší cenu. Vzhledem k vysokým výrobním nákladům a efektivnímu poklesu kurzu amerického dolaru, byla minimální cena fair trade přizpůsobena na jaře 2011. Minimální cena hraje v dobách vysokých cen na trhu důležitou roli, protože umožňuje výrobním organizacím přístup k předfinancování, díky němuž mohou výrobní organizace koupit kávu od členů družstev. Minimální cena fair trade byla zvýšena pro zpracovanou kávu druhu Arabica z 1,25 dolarů na 1,40 dolarů za půl kilogramu; za nezpracovanou kávu druhu Arabica vzrostla cena z 1,20 dolarů na 1,35 dolarů za půl kilogramu.

3.1.2 *Bio přírážka*

Za biologicky pěstovanou kávu fair trade obdrží pěstitelé vyšší minimální cenu, která zohledňuje zvýšené náklady bio produktů a představuje motivaci pro přestavbu na bio, resp. zachování certifikace bio. Poté, co stouply ceny za běžnou kávu, vidí pěstitelé menší prospěch ve snaze získat bio certifikaci nebo si stávající ponechat, přestože poptávka stoupá. Z tohoto důvodu zvýšil Fairtrade International přírážku bio kávy z 20 centů za půl kilogramu na 30 centů za půl kilogramu.

3.1.3 *Prémie Fairtrade*

Kromě minimální ceny je vyplácena organizacím výrobců prémie Fairtrade, která slouží jako doplňková částka na společné projekty. Prémie byla zvýšena z 10 amerických centů za půl kilogramu na 20 amerických centů za půl kilogramu. Podíl v hodnotě 5 amerických centů

za půl kilogramu je investován do opatření ke zvýšení výroby a ke zlepšení kvality. Tyto investice přinášejí výrobním družstvům potřebný kapitál a pomáhají zajistit funkční tvorbu hodnoty v produkčních řetězcích. Takto mohou mít větší vliv na příjem pěstitelů a pěstitelek než jakékoliv zvýšení minimální ceny nebo prémie.

3.1.4 Káva – akční plán

V listopadu 2010 oznámil Fairtrade-International svůj akční plán, s řadou konkrétních kroků, které organizacím výrobců, obchodníkům a lidem, kteří pěstí kávu, pomohou zvládat výkyvy na trhu. K tomu patří nabídky informací k tématu možnosti předfinancování pro výrobce, podpora při nedodržení smlouvy, snaha o snižování nákladů pro organizace výrobců, tréninky ve zvyšování produkce a zlepšování kvality, jakož i pojednání o cenách a rizikový management, aby bylo zjištěno, jak by fair trade mohl lépe odpovídat požadavkům výrobců a trhu.

3.2 Kritéria pro podniky

Jen ten, kdo se zaváže smlouvou dodržovat kritéria férového obchodu, smí svou kávu označit pečeti Fairtrade:

- Káva je kupována přímo od družstev pěstitelů, která jsou kontrolována společností FLO-CERT.
- Všichni obchodní partneři usilují o dlouhodobé obchodní vztahy.
- Na přání výrobních organizací je poskytnuto předfinancování.
- Za kávu obdrží družstva drobných zemědělců pevně stanovenou minimální cenu.
- Přírážka z ceny na světovém trhu je vyplácena bez omezení výše.
- Vyplacení prémie Fairtrade na společné projekty družstvům.
- Za bio kávu se platí dodatečná přírážka.

- Dovozci a výrobci musí povolit kontroly od Fairtrade a od nezávislých hospodářských revizorů.
- Partnerské firmy, které vlastní licenci, platí dodatečně licenční poplatek v hodnotě 0,22 euro za kilogram pražené kávy na TransFair e.V. Tento poplatek neomezuje příjem pěstitelů, protože je dodatečně zaplacen k pevně stanovené minimální ceně

4. Fairtradová káva v Německu

V roce 2010 bylo v Německu prodáno 7218 tun kávy certifikované značkou Fairtrade. To je o 28 % více než v předešlém roce. Tím dosáhla fairtradová káva prozatím bezmála dvou-procentního podílu na trhu. Káva tak zůstává nadále nejdůležitějším produktem fair trade s nejširší distribucí a rozmanitou nabídkou – přes 33000 supermarketů, bio a speciálních obchodů s fairtrade produkty a 18000 gastronomických provozoven nabízí fairtradovou kávu. V roce 2010 vzrostly odbyty jak v potravinářském maloobchodě (+ 18 % na 4795 tun), tak i na trhu mimo domov (+42 % na 2423 tun). Poptávka silně stoupla u specialit z kávy, jako jsou jednotlivé porce, instantní káva a Café Crema. A rozmanitost roste! Nyní nabízí přes 50 výrobců na 300 různých druhů kávy certifikované značkou Fairtrade. Přes 60 % z nich má navíc pečeť bio.

3. 2. 4 Text č. 4

Fairtrade poskytuje příspěvek na ochranu zdraví

„Právo na zdraví“: Teorie a praxe

„Každý má právo na takovou životní úroveň, která by byla s to zajistit zdraví a důstojný život jeho i jeho rodiny. Mateřství a dětství mají nárok na zvláštní péči a pomoc“. (Právo na

zdraví, článek 25 z „Všeobecné deklarace lidských práv“, Spojené národy 1948)

„Právo na zdraví“, které bylo vyhlášené Spojenými národy, se ještě ani dnes neodráží všude v realitě. Zvláště pro lidi v takzvaných rozvojových zemích je čistá pitná voda, vyvážená strava a zdravotní ošetření spíše výjimkou než pravidlem. Také přiměřené pracovní podmínky, zdravé životní prostředí a informace o zdravotní péči nejsou žádnou samozřejmostí.

Mimoto zvyšuje chudoba riziko onemocnění: nedostatek léčiv a lékařské péče, stejně tak i nedostatek stravy nebo hlad, oslabují imunitní systém a lidé jsou náchylnější k nemocem. Tyto skutečnosti navíc ztěžuje fakt, že nemocní lidé nemohou pracovat, a tak ztrácejí možnost se postarat o svoji rodinu. Tak vzniká jen těžce prolomitelný začarovaný kruh chudoby a nemocí.

Fairtrade důležitou měrou přispívá k ochraně zdraví

- ➔ Minimální ceny pokrývající náklady a mzdy k udržení existence obsahují finanční základovou mzdu drobných zemědělců a pracovníků
- ➔ Mezinárodní systém fair trade obsahuje přísné standardy pro životní prostředí, protože ochrana životního prostředí znamená ochranu zdraví. Standardy obsahují mimo jiné směrnice pro:
 - Šetrnou metodu pěstování
 - Podpora bio pěstování díky poradenským službám agrárních expertů a dodatečné bio příplatky za ekologicky pěstované produkty.
 - Použití přírodních hnojiv a užitečného hmyzu²⁷
 - Šetrné vodní a odpadní hospodářství, recyklace znovu použitelného materiálu

²⁷ Jedná se o hmyz nebo pavoukovce, kteří jsou užiteční především proto, že se živí škůdci rostlin.

- Používání pesticidů a hnojiv
 - Zákaz používání zdravotně závadných pesticidů a hnojiv
 - Přísná ochranná opatření při zacházení s chemickými látkami.(Ochranné obleky, povinná výstražná značení, pevně stanovené přestávky po ošetření polí)
- Zákaz manipulace s geneticky upraveným osivem (GMO)²⁸

→ Kromě toho obsahují standardy Fairtrade další pomoc k zachování zdraví pěstitelů. Například:

- Právně stanovená ochrana matek i ochrana pro pracovnice, které nesmějí být propuštěny v době těhotenství a po porodu
- Bezplatná zdravotní péče poskytovaná pracovníkům
- Zajištění dostupnosti zdravotnictví pro rodiny pracovníků a pěstitelů

→ Dodatečně je vyplácena prémie Fairtrade pro sociální projekty, o jejímž využití rozhodují demokraticky zemědělci a pracovníci. Peníze tak jdou na nejdůležitější sociální projekty družstev. Například:

- Zřízení lékáren a zdravotnických středisek
- nařízení pravidelných lékařských prohlídek v odlehlých oblastech
- Lékařská péče speciálně určena pro těhotné ženy, kojence a malé děti
- Opatření sítí proti moskytům, materiál pro první pomoc, očkovací látky, sanitní vozy
- Výstavba studní s pitnou vodou a lékařských zařízení

²⁸ Geneticky modifikovaný organismus- organismus, u něhož došlo k úmyslné změně DNA (Wikipedia, 2013)

Hlasy z jihu

Janet Ndliaka, pracovnice v růžové školce Pandaroses v Keni

„Zcela vážně: předtím, než byl fair trade, jsem 4 roky trpěla, zvláště v obdobích těhotenství. Musela jsem pracovat až do posledního dne před porodem a už po týdnu jsem musela přijít zpátky. A i přesto jsem si nebyla jistá, zda svoji práci ještě vůbec mám. Dnes se naštěstí dbá na to, aby těhotné pracovnice plnily pouze lehké úkoly, existuje dovolená v době těhotenství a firmy platí regulační poplatek za pobyt v nemocnici. To je pro nás všechny důležitý pokrok!“

Dolora Castillo, drobná pěstitelka družstva Juliana Jaramillo²⁹ v Dominikánské republice

„U nás v okolí nebylo do nedávna široko daleko zdravotní zařízení. Díky prémie Fairtrade jsem nyní dostala k dispozici toaletu, která stojí před domem. Je to pro nás důležitá pomoc: mám 4 vnoučata a chci, aby vyrůstala v hygienickém prostředí.“

Yonli Malata, drobná pěstitelka družstva Yandouanma³⁰ v Burkina Fasu

„Kdybych měla sama rozhodnout o tom, na co budou použity prémie Fairtrade, koupila bych léky pro děti a nechala bych zavést očkování. Cesta k nejbližší zdravotnické stanici ve Fada N'Gouma je moc daleko a tímto způsobem by se dalo zabránit nemocím.“

²⁹ Družstvo, kde se pěstují banány

³⁰ Družstvo, kde se pěstuje bavlna

**Jorge Coraisaco, drobný zemědělec v družstvu Aso El Guabo³¹
v Ekvádoru**

„Samozřejmě, že pěstuji na bázi bio – bydlím přeci v banánovém ráji.“

Zdravé produkty fair trade

Především nejpřísnější standardy Fairtrade v oblasti šetrného hospodářství se vyplatí i pro spotřebitelky a spotřebitele. Díky zákazu zdravotně závadných látek a geneticky upravených osiv, i díky podpoře ekologického pěstování, obdrží spotřebitelé na severu kvalitní a zdravé potraviny. To, že férový obchod chrání a podporuje zdraví pěstitelů, zvyšuje užitek z férových produktů.

³¹ Družstvo, kde se pěstují banány

4 KOMENTÁŘ K PŘEKLADU

4.1 Vybrané texty

Do této práce byly vybrány čtyři různé typy textu z německých webových stránek, které pojednávají o fair trade. Fair trade je začleněn do osvětové kampaně a v poslední době velmi diskutovaným tématem, především v Německu. Existuje česká varianta webových stránek o fair trade, a tudíž bylo před zahájením tohoto překladu nutno zjistit, zda byly tyto konkrétní texty přeloženy do češtiny. V případě, že by tomu tak bylo, musely by být texty v bakalářské práci porovnány i mezi sebou a upravovány. V tomto případě bylo ale zjištěno, že český překlad stejných textů neexistuje, a proto tento vytvořený překlad slouží jako návrh možného, zcela nového, překladu.

Než překladatel začne překládat je nutné se dobře s výchozím textem seznámit, porozumět mu a interpretovat ho. Za tímto účelem bylo před samotným zahájením překladu důležité, aby byly shromážděny informace o fair trade v českém jazyce a aby mohl být sestaven přehledný popis celé situace. Především u textu *Fairer Handel am Beispiel Kaffee* (Férový obchod na příkladu kávy) bylo nutné nalézt informace o vývoji ceny kávy a o krizi, která se týká celosvětové produkce kávy, aby mohl být tento text adekvátně přeložen.

Ve zvolených textech se objevují dlouhá souvětí, odborné termíny, vysvětlivky pod čarou, grafy, tabulky, ale i idiomy a citově zabarvená slova, která mají především zaujmout čtenáře. Z tohoto důvodu můžeme zvolené texty zařadit k populárně naučným textům, kde se objevují publicistické prvky. Jedná se tedy o texty, které jsou určeny široké veřejnosti, nejen určité skupině lidí. Účelem těchto textů je čtenáře informovat, je použit i lehce přesvědčovací aspekt.

4.1.1 Makroanalýza vybraných textů

Text *Fairtrade hilft gegen ausbeuterische Kinderarbeit* má čtenáře seznámit s problematikou dětské práce a především pojednává o způsobech, jakými by mohlo dojít k zamezení nebo k odstranění dětské práce. Mimo jiné nás text seznamuje se společností TransFair e.V.

Text je členěn do odstavců a může být zařazen mezi populárně naučné texty. Kromě toho, že se zde používá spisovná němčina, různé zkratky a odborné termíny, objevují se zde ale i slova expresivní. Dále text obsahuje:

- tabulky
- podnadpisy, které předesílají, o čem bude text dále pojednávat
- výpovědi pracovníků z různých družstev (přímá řeč)
- obrázky dětí a pracovníků družstev

Text *Fairtrade stärkt Frauenrechte* má čtenářovi nastítnit situaci a postavení žen v rozvojových zemích a ukázat, jak férový obchod napomáhá ke zlepšení celkového postavení žen ve společnosti. Férový obchod pomáhá ženám získat lepší pozici a zamezit jejich diskriminaci. I zde je zařazena tabulka, která čtenáře seznamuje se společností TransFair e.V. Text patří k populárně naučnému stylu. Základem je samozřejmě spisovná němčina, ale objevují se i slova s expresivním nábojem, aby byla upoutána čtenářova pozornost. Text je opět členěn do odstavců. Objevují se zde podnadpisy a dále obsahuje:

- tabulku, které obsahuje shrnutí určitého úseku
- výpovědi žen z družstev (přímá řeč)
- obrázky

Text *Fairtrade am Beispiel Kaffee* pojednává o pěstování kávy, obchodu s ní a také o konzumaci kávy v Německu. Dále se například zabývá vývojem ceny kávy nebo standardy, kterými by se při pěstování férové kávy měla řídit družstva a pěstitelé v rozvojových zemích. V tomto textu se objevují termíny z oblasti zemědělství a je přiblíženo, v jakých nadmořských výškách a v jakých oblastech se káva pěstuje. Text je informativního charakteru. Je použita spisovná němčina, voleny jsou výrazy, které by upoutaly čtenářovu pozornost. Vzhledem k výskytu termínů z oblasti zemědělství inklinuje text v některých částech k odbornosti, ale stále se může zařadit mezi populárně naučný styl. Mimo jiné se zde objevují číselné údaje a grafy, aby si čtenář udělal o situaci lepší představu. V textu se mimo jiné objevuje:

- obsah
- podkapitoly, které pojednávají o pěstování kávy, vývoje ceny kávy atd.
- obrázky

Text *Fairtrade leistet Beitrag zum Gesundheitsschutz* informuje, že ne všude na světě je ochrana zdraví samozřejmostí. Standardy férového obchodu se snaží tuto situaci zlepšit například vybudováním zdravotních středisek, omezením používání pesticidů nebo ochranou matek. Text je členěn do odstavců, objevují se zde podnadpisy, přímá řeč, termíny z oblasti práva. Text se řadí do populárně naučného stylu. Obsahuje také:

- odrážky
- obrázky

Všechny zvolené texty obsahují kontakty pro případné dotazy a vyobrazenou známku Fairtrade.

4.2 Mikroanalýza vybraných textů

Mikroanalýza vybraných textů byla rozdělena na rovinu tvaroslovnou, slovoslovnou, syntaktickou, lexikální a stylistickou. Do jednotlivých rovin byly zařazeny jevy, které činily problémy nebo se vyskytovaly opakovaně.

4.2.1 Rovina tvaroslovná

V původním textu se často objevoval 4. pád s předložkou *durch*. Tuto předložku lze přeložit pomocí předložky *skrz(e)*, což může působit v některých situacích nesrozumitelně nebo v češtině jednoduše nepřirozeně. Tudíž musely být věty v cílovém jazyce přizpůsobeny. Většinou byl tedy předložkový 4.pád v němčině zaměněn za bezpředložkový 7.pád v češtině nebo byla předložka *durch* do cílového jazyka přeložena stylisticky vhodnější předložkou s ekvivalentním významem (např. sekundární prepozicí *prostřednictvím* apod.)

- *Zusätzlich unterstützt und berät der FLO e. V. die Produzentengruppen durch lokale Berater. → FLO e. V. dodatečně podporuje a radí skupinám výrobců prostřednictvím místních poradců.*
- *Die Preisentwicklung war anfangs über lange Zeit durch starke Auschläge gekennzeichnet, die unter anderem durch Ernteaufälle bedingt waren → Vývoj ceny se ze začátku po dlouhou dobu vyznačoval vzrůstem přírážek cen, které byly mimo jiné způsobeny poklesem sklizně.*

Předložka *durch* byla často nahrazena předložkou *se* 3. pádem (díky):

- *Frauen qualifizieren sich durch die Arbeit für den Export und heimischen Markt weiter* → Díky práci pro export a domácímu trhu se ženy dále kvalifikují
- *Durch die Prämie können mehr Bauernfamilien der Kasinthula-Kooperative...* → Díky prémie může více rodin zemědělců z družstva Kasinthula...

V textu se objevuje také trpný rod (Passiv), který se v němčině používá často. I když čeština obecně inklinuje spíše k aktivu, nebylo to v rámci zachování rázu původního textu v překladu pravidlem.

- *Die Fairtrade-Prämie ist neben dem Mindestpreis ein zusätzlicher Betrag, der den Produzentenorganisationen für Gemeinschaftsprojekte ausbezahlt wird.* → Kromě minimální ceny je vyplácena organizacím výrobců prémie Fairtrade, která slouží jako doplňková částka na společné projekty.
- *Der Kaffee wird direkt von Kleinbauerkooperativen eingekauft, ...* → Káva je kupována přímo od družstev pěstitelů, ...

4.2.2 Rovina slovotvorná

Složeniny

Nejvíce se v textech objevovaly složeniny, které jsou pro němčinu typické, zvláště u stylů odborných až populárně naučných. Složenina se tvoří skládáním dvou nebo více slov. Skládáním vzniká nové slovo, je to jeden ze způsobů slovotvorby.

Touto metodou vzniká nové pojmenování, které musí být adekvátně přizpůsobeno cílovému jazyku.

- *Weltläden* = bylo hledáno po ekvivalentním výrazu v českém jazyce. Nakonec byla tato složenina přeložena přívlastky shodnými a rozvitým neshodným. Tedy pomocí přídavného jména, podstatného jména, předložky a podstatného jména.

→ *Specializované obchody s produkty fair trade*

- *Computerschulungsraum* = Nejprve byla tato složenina rozebrána po slovech. Hrubý překlad by mohl znít *školící místnost s počítači*, což není v češtině vhodné a působí nepřirozeně. Podle kontextu věty byl zvolen překlad *počítačová učebna*, tudíž byla tato složenina přeložena pomocí přídavného a podstatného jména.
- *Zuckerkooperative* = K této složenině nebyl nalezen vhodný ekvivalent. Proto byla složenina ponechána ve svém původním znění a byla přidána poznámka pod čarou s vysvětlením.
- *Hochlandkaffees* = Tato složenina byla přeložena pomocí vedlejší věty přívlastkové → *Kávy, které pochází z oblastí vyšších nadmořských výšek*
- *Schattenbauweise* = U této složeniny nebyl nalezen vhodný ekvivalent. Při ověřování tohoto pojmu bylo zjištěno, že ani v dostupné německy psané sekundární literatuře není termín dostatečně vysvětlen. Bylo rozhodnuto pro překlad ve *stínu*, přičemž byla věta upravena tak, aby byla pro čtenáře srozumitelná: *Tradičně se citlivý kávovník pěstuje ve stínu. Keře kávovníku vyrůstají mezi různě velkými stromy, které jim dodávají právě potřebný stín.*

Odvozeniny

Bylo zde i hodně odvozenin se sufixem „-ung“. Tato koncovka vyjadřuje v němčině určitý proces. V překladu s těmito slovy ale nebyly větší problémy. Níže pár příkladů z textů:

- *Grundschulbildung* – základní vzdělání
- *Gesundheitsversorgung* – zdravotní péče

- *Bezahlung* - zaplacení
- *Preisentwicklung* – vývoj ceny
- *Verbesserung* – zlepšení

4.2.3 Rovina syntaktická

V textu se objevily anteponované atributy (většinou s deverbativním adjektivem), které nebylo možné přeložit jedním slovem. K překladu těchto atributů byly zvoleny vedlejší věty nebo spojení přídavného a podstatného jména, nebo podstatného jména a dalšího podstatného jména v genitivu.

- Existenzsicherende preise – ceny, které zajistí existenci. → Existenzsicherende přeloženo pomocí vedlejší věty přívlastkové
- Einkommenschafende Maßnahmen – opatření, která jsou zaměřena na zajištění příjmu.
- Kostendeckende Mindestpreise und existenzhaltende Löhne – Minimální ceny *pokrývající* náklady a mzdy k *udržení* existence

Objevily se zde i věty s infinitivní konstrukcí s „zu“. Infinitiv může být závislý na podstatném jménu, přídavném jménu nebo na slovesu. V překladu byly tyto konstrukce vyřešeny následujícím způsobem.

- *...,niedrige Löhne und Geschlechterdiskriminierung sind einige der Probleme, mit denen die meisten Frauen in den Ländern des Südens zu kämpfen haben.* → *..., nízké platy a diskriminace pohlaví jsou jen některé z problémů, kterým ženy musejí čelit.*
- *Fairtrade verpflichtet sich, Kinder aktiv zu schützen,...* → *Fairtrade se zavazuje aktivně chránit děti,...*
- *Ab 1997 begannen die Kaffeepreise auf dem Weltmarkt jedoch stark zu sinken,...* → *Od roku 1997 začaly ceny kávy na světovém trhu silně klesat,...*

Funktionsvergefüge

Funktionsvergefüge, jsou vazby podstatných jmen se slovesy. V textu byly tyto vazby řešeny pomocí ustáleného spojení v češtině nebo jedním slovem.

- *In Anspruch nehmen – ...bekommen die Frauen mehr Selbstvertrauen, ihre Rechte in Anspruch zu nehmen und... → ...získávají ženy větší sebedůvěru k využití svých práv a...*
- *Im Einsatz sein - Viele setzen sich in Weltläden,...für Handelspartner in Süden ein.) → . Mnohé se angažují ve specializovaných obchodech pro fair trade... pro obchodní partnery na jihu.*

4.2.4 Rovina lexikální

Termíny

V textu se vyskytovaly termíny z oblasti práva, zemědělství (rostlinná výroba) a ekonomiky.

- *Fairtrade vs. fair trade = mezi psaním tohoto pojmu je rozdíl. Pokud je slovo Fairtrade psáno dohromady jedná se o certifikace, pečete atd.:*

→ *Standardy Fairtrade se orientují na mezinárodně uznávané standardy...*

Pokud se píše fair trade zvlášť, jedná se o férový obchod v širším slova smyslu.:

→ *...kteří se připojili k družstvu nebo organizaci, mohou prodávat svoji kávu za podmínek fair trade. V přeloženém textu se ale objevuje i překlad férový nebo spravedlivý obchod.*

- *Stakeholder* – Jelikož je toto slovo v originálním textu zachováno, musela autorka bakalářské práce vyhledat, zda pro tento pojem existuje ekvivalentní výraz. Bylo zjištěno, že výraz se do češtiny nepřekládá, proto byl ponechán původní anglický název a pojem vysvětlen pod čarou.
- *Kaffeeabkommen* – Tento termín mohl být přeložen pouze jako *dohoda o kávě*, ale u tohoto překladu by mohlo dojít k nepochopení. Po rešerši a po využití zdrojů o fairtrade bylo zjištěno, že se jedná o *Mezinárodní dohodu o kávě*. Tato mezinárodní dohoda se týká produkce a vývozu kávy. Místo poznámky pod čarou bylo zvoleno přidání přímo do textu. Překlad tak zní *Mezinárodní dohoda o produkci a vývozu kávy*.
- *Nützlich* – Termín *Nützlich* byl v textu spjat se zemědělskou terminologií (s šetrnou metodou pěstování). Nejprve muselo být zjištěno, co tento termín znamená v němčině, poté mohl být nalezen ekvivalentní výraz v cílovém jazyce. Po rešerši bylo rozhodnuto pro překlad *užitečný hmyz*. Pro lepší představu čtenáře byl výraz vysvětlen poznámkou pod čarou.

Idiomy

- *Auf einen Blick* = u tohoto idiomu bylo více možností překladu (v kostce, ve zkratce, v přehledu). Byl zvolen překlad *ve zkratce*.

Expresivní výrazy

- *Schufden* = Zde se rozhodovalo mezi dvojím překladem a to: *dřít* a *makat*. Opět pro zachování dramatickosti slova byl použit překlad *dřít*.
- *Sklavenähnliche Bedingungen* = *za otrockých podmínek*
- *Hungerlohn* = doslovný překlad je tzv. hladová mzda. Aby textu nebylo ubráno na expresivitě, byl tento výraz přeložen jako *za pár babek*.

- Bananestauden = překlad by zněl banánové trsy. V originálním textu se objevuje tzv. synekdocha (Bananenstauden). Z důvodu lepšího pochopení v CJ bylo v překladu použito obrazného pojmenování → („*Klar baue ich bio an – ich wohne doch in Mitten der Bananestauden*“), Jasně, že pěstuji na bázi bio – bydlím přeci uprostřed banánového ráje.“

Zkratky

Zkratky, které byly v textu se většinou týkají mezinárodních organizací.

- *IAO Internationale Arbeitsorganisation* = nejprve muselo být zjištěno, zda existuje pro tuto organizaci ekvivalentní výraz. Po rešerši se ukázalo, že překlad zní *Mezinárodní organizace práce*, při čemž zkratka IAO může být přeložena pomocí MOP, ale v češtině se používá i anglická zkratka ILO (International Labour Organization)
- *UN-Übereinkommen über die Rechte des Kindes (UNCRC)* – Pro adekvátní překlad zde byl nejprve přeložen název instituce UN (United Nations), což odpovídá českému názvu OSN (Organizace spojených národů). Poté musel být zjištěn ekvivalent pro *über die Rechte des Kindes*. Po shromáždění všech informací byl tento problém přeložen jako *Úmluva OSN o právech dítěte*. Zkratka UNCRC byla ponechána jako v původním textu.
- *FLO Cert GmbH* – Tento termín nebyl do českého jazyka přeložen, používá se mezinárodně. V originálním textu (tudíž i v překladu) je tento pojem vysvětlen, nebylo pro to třeba přidávat žádnou poznámku.

4.2.5 Rovina stylistická

Po stylistické stránce bylo v textu provedeno několik změn. Většinou byl problém s dlouhými souvětími v původním textu. Věty musely být z výchozího do cílového jazyka upraveny takovým způsobem, aby se pro čtenáře staly srozumitelnějšími. Tento problém byl většinou řešen pomocí vedlejších vět.

- Věta v originálním textu byla velice dlouhá: *Fairtrade garantiert jedoch, dass immer dann wenn es verstöße gegen die Regeln zur Verhinderung von ausbeuterische Kinderarbeit entdeckt, es sofort Maßnahmen ergreift um die betroffenen Kinder zu schützen, die betroffenen Farmen hindert ins Fairtrade-System zu gelangen und die Gemeinden vor Ort unterstützt das Problem zu bewältigen.*

Pro lepší vyjádření v češtině bylo rozhodnuto, že z jednoho dlouhého souvětí v německém jazyce, budou vytvořeny dvě samostatné věty v češtině, které byly doplněny o několik vět vedlejších: *Fairtrade ale ručí za to, že v případě, že bude zjištěno porušení pravidel, která mají zabránit zneužití dětské práce, okamžitě učiní opatření nutná k ochraně takto ohrožených dětí. Fairtrade ručí také za to, že do systému neproniknou farmy, které zneužívají dětskou práci a osady na místě usilují o překonání tohoto problému.*

Stylistické nuance byly řešeny i tam, kde bylo na výběr z více možností. Buď byla použita jen jedna varianta, nebo se v textu objevují varianty obě. Například:

- *Ausbeuterische Kinderarbeit* – Byly dvě možnosti překladu u slova *ausbeuterisch* a to buď *vykořisťující dětská práce* nebo *zneužívání dětské práce*. V překladu byly použity obě varianty.
- *Seit 2002 steigt der Kaffeepreis wider, allerdings bekommen die Bauernfamilien einen immer geringer werdenden Anteil der weltweiten Einnahmen im Kaffeegeschäft.* → podtržené slovní

spojení mohlo být přeloženo jako *stále se zmenšující podíl*. Pro vyjádření expresivity byl použit ale jiný překlad: *Od roku 2002 šla cena kávy sice opět nahoru, přesto dostávají rodiny pěstitelů stále menší a menší podíl na celosvětových tržbách v obchodu s kávou.*

- *Gemeinschaft* – U tohoto pojmu bylo na výběr z překladu *společenství* nebo *společnost*. Jelikož se jedná o rozvojové státy, nebyl by takový překlad vyhovující. Proto je v textu tento výraz přeložen stejně jako *kooperativen* a to slovem *družstva*.
- *Kleinbauer, Bauern und -bäuerinnen* – Pojem mohl být přeložen pouze jako *drobní zemědělci* nebo *pěstitelé* (v překladu dochází k oběma těmto překladům v závislosti na tom, o čem text pojednává). I když české projevy neinklinují ke genderovému rozlišování, byl zachován ráz německého originálu, týkající se genderové korektnosti. Tudíž se v překladu objevuje například překlad *pěstitelé a pěstitelky*.

V textu se objevil i citát článku, který je z Všeobecné deklarace lidských práv z roku 1948. Citát nebyl přeložen tak, jak je v originálním textu, ale byl vyhledán příslušný dokument a znění článku 25 z Všeobecné deklarace lidských práv. Do překladu byla použita zkrácená formulace tohoto článku.

- „*Jeder hat das Recht zu einem Lebensstandard, der angemessen für die Gesundheit und das Wohlergehen von sich selbst und seiner Familie ist, einschließlich medizinischer Versorgung und den notwendigen sozialen Diensten.*“ → „*Každý má právo na takovou životní úroveň, která by byla s to zajistit zdraví a důstojný život jeho i jeho rodiny. Mateřství a dětství mají nárok na zvláštní péči a pomoc.*“

5 GLOSÁŘE

Níže vypracované německo-české glosáře obsahují slovní zásobu z překládaných textů o fairtrade. První 4 glosáře obsahují vybrané specifické výrazy vždy jednoho konkrétního textu o fairtrade, které se vyskytují pouze v daném textu. Jedná se o texty: *Fairtrade hilft im Kampf gegen ausbeuterische Kinderarbeit*, *Fairtrade stärkt Frauenrechte*, *Fairer Handel am Beispiel Kaffee*, *Fairtrade leistet Beitrag zum Gesundheitsschutz*. Pátý glosář obsahuje slova, která se vyskytují ve více textech současně a mají tedy vzhledem k tematice všeobecnou platnost.

Glosář č. 1	
DEUTSCH	TSCHECHISCH
<i>Fairtrade hilft im Kampf gegen Ausbeuterische Kinderarbeit</i>	<i>Fairtrade pomáhá v boji proti vykořisťující dětské práci</i>
Ausbeutung (f.)	vykořisťování
Computerschulungsraum (m.)	počítačová učebna
Entwicklungsorganisation (f.)	rozvojová organizace
IAO Internationale Arbeitsorganisation (f.)	MOP (ILO) ³² Mezinárodní organizace práce
Kakaoernte (f.)	sklizeň kakaa
Kinderarbeit (f.)	dětská práce
Kinderhandel (m.)	obchodování s dětmi
Kinderhilfsorganisation (f.)	organizace na pomoc dětem
Kinderschutzmaßnahme (f.)	opatření na ochranu dětí

³² Lze použít jak českou zkratku pro Mezinárodní organizaci práce (MOP) nebo můžeme nechat originální zkratku v anglickém jazyce (ILO) – International Labour Organization

Kinderschutzorganisation (f.)	organizace na ochranu dětí
Kindesmisshandlung (f.)	týrání dětí, zneužívání dětí
Reisbauer (m.)	pěstitel rýže
Teeplückerin (f.)	sběračka čaje

Glosář č. 2	
<i>Fairtrade stärkt Frauenrechte</i>	<i>Fairtrade posiluje ženská práva</i>
Aufklärungsarbeit (f.)	osvětová činnost
Durchsetzungsfähigkeit (f.)	schopnost prosadit se
Evangelische Frauenarbeit in Deutschland (f.)	Evangelická práce žen v Německu
Frauengruppe (f.)	ženská skupina
Frauenschutz (m.)	ochrana žen
Frauenverbände (pl.)	svazy žen
Geschlechterdiskriminierung (f.)	diskriminace pohlaví
Katholische Frauengemeinschaft Deutschlands (f.)	Katolické společenství žen Německa
Mutterschutz (m.)	ochrana matek
Rosenfarm (f.)	růžová školka
sexuelle Belästigung (f.)	sexuální obtěžování
Verdienstmöglichkeiten (f., pl.)	možnosti přivýdělku
Vermarktungsorganisation (f.)	organizace, která se uplatňuje na trhu

Glosář č. 3	
<i>Fairer Handel am Beispiel Kaffee</i>	<i>Férový obchod na příkladu kávy</i>
Abwasserreinigung (f.)	čištění odpadních vod
Bodenfruchtbarkeit (f.)	úrodnost půdy
Bohnenernte (f.)	sklizeň kávových bobů
Fertigprodukt (m.)	polotovár
Kafeehandel (m.)	obchod s kávou
Kaffeekooperativen (f.)	družstva, kde se pěstuje káva
Kaffeepflanze (f.)	kávovník
Kaffeepreis (m.)	cena kávy
Kaffeeproduzent (m.)	pěstitel kávy
Marktpreise (pl.)	tržní ceny
Produktionskosten (pl.)	náklady na výrobu
Produzentenland (n.)	země produkce (kávy)
Rohkaffee (m.)	nezpracovaná káva
Rohstoffhandel (m.)	obchodování se surovinami
Röstkaffee (m.)	pražená káva
umweltverträglicher Anbau (m.)	ekologické pěstování
Überproduktion (f.)	nadprodukce
Vorfinanzierung (f.)	předfinancování
Weltmarktpreis (m.)	cena na světovém trhu

Glosář č. 4	
<i>Fairtrade leistet Beitrag zum Gesundheitsschutz</i>	<i>Fairtrade poskytuje příspěvek na ochranu zdraví</i>
Allgemeine Erklärung der Menschenrechte (f.)	Všeobecná deklaráce lidských práv
Arbeitsbedingung (f.)	pracovní podmínka
Gesundheitvorsorge (f.)	zdravotní péče
Impfstoff (m.)	očkovací látka
Krankheiten (pl.)	nemoci
Kündigungsschutz (m.)	zákaz výpovědi v ochranné době ³³
nachhaltige Anbauweise	šetrná metoda pěstování
Saatgut (n.)	osivo
sanitäre Anlage (f.)	zdravotní zařízení
sanitäre Versorgung (f.)	zdravotní ošetření
Schutzmaßnahmen (pl.)	ochranná opatření
Schwangerschaftsurlaub (m.)	dovolená v době těhotenství
Teufelskreis (m.)	začarovaný kruh
Trinkwasserbrunnen (m.)	studna s pitnou vodou
Trinkwasser (n.)	pitná voda

³³ V tomto textu myšleno u těhotné ženy – nesmí být propuštěna v době těhotenství ani po porodu.

Glosář č. 5	
Armut (f.)	chudoba
Bauernfamilien (pl.)	rodiny zemědělců
Baumwollpflücker (m.)	sběrač bavlny
Entwicklungsländer (pl.)	rozvojové země
Fairtrade Standards (pl.)	standardy fairtrade
Fairtrade Prämie (f.)	prémie fairtrade
Frauenförderung (f.)	podpora žen
Kleinbauer (m.)	drobný zemědělec
Kleinbauernkooperativen (pl.)	družstva drobných zemědělců
Kooperative (f.)	družstvo
Lizenznehmer (m.)	držitel licence
Mitgliedsorganisation (f.)	členská organizace
Plantage (f.)	plantáž
Produzentengruppen (pl.)	skupiny výrobců
Produzentenfamilien (pl.)	rodiny výrobců (pěstitelů)
Produzentenorganisationen (pl.)	organizace výrobců
Umweltschutz (m.)	ochrana životního prostředí
unabhängige Organisation (f.)	nezávislá organizace
Weltladen (m.)	specializovaný obchod s produkty fair trade

6 ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo vytvoření návrhu českého překladu vybraných německých textů o fair trade s následným komentářem překladu.

K překladu byly zvoleny celkem čtyři texty o fair trade: *Fairtrade hilft im Kampf gegen ausbeuterische Kinderarbeit*, *Fairtrade stärkt Frauenrechte*, *Fairer Handel am Beispiel Kaffee*, *Fairtrade leistet Beitrag zum Gesundheitsschutz*.

Z mého překladu vyplynulo, že překladatelská práce je velmi náročný proces vyžadující mnoho úsilí a příprav. K překladu bylo potřeba nashromáždit různé materiály jak v českém, tak v německém jazyce, aby vznikl co nejlepší překlad.

V teoretické části jsem shrnula a seznámila se s tím, jak je osoba překladatele při překladu důležitá, dále jsem se zabývala kompetencemi překladatele (jazyková kompetence, textotvorná kompetence,...), typy překladu (vnitrojazykový, mezijazykový,...) a postupy překladu (kalk, substituce, transkripce,...). Poté následoval samotný překlad.

Ne pro všechny výrazy byl nalezen vhodný český ekvivalent, a tak muselo v překladu dojít ke změnám, bylo nutno pečlivě hledat vhodná slova nebo výrazy. Těmito problémy se zabývám právě v komentáři k překladu, který obsahuje makroanalýzu vybraných textů (začlenění jednotlivých textů do funkčních stylů atd.) a mikroanalýzu, která byla rozdělena na rovinu tvaroslovnou, slovo tvornou, syntaktickou, lexikální a stylistickou. Do rovin byly zařazeny jednotlivé problémy. Negativně hodnotím některá až příliš dlouhá souvětí v původním textu, se kterými jsem se musela vypořádat a adekvátně přizpůsobit cílovému textu.

Práce na praktické části, která zahrnovala návrh překladu, komentář k překladu a glosáře, mě obohatila o novou slovní zásobu a získala jsem tak zkušenosti z oblasti překladatelství.

7 RESUMÉ

Tato bakalářská práce se nazývá: *Komentovaný překlad vybraných textů o fair trade*. Cílem této práce bylo vytvořit návrh českého překladu textu. Začátek této práce byl zaměřen na teoretickou část, která se zabývá osobou překladatele, překladatelskými postupy a metodami překladu. K překladu byly vybrány čtyři články, které pojednávají o fair trade. Tyto čtyři texty byly přeloženy do českého jazyka a poté byl následně vytvořen komentář k překladu, který obsahuje makroanalýzu vybraných textů a mikroanalýzu zaměřenou na rovinu tvaroslovnou, slovotvornou, syntaktickou, lexikální a stylistickou. Závěr této práce tvoří pět glosářů obsahující slovní zásobu z vybraných textů o fair trade.

8 ZUSAMMENFASSUNG

Diese Arbeit heißt: *Kommentierte Übersetzung: Texte über Fair trade*. Der Ziel dieser Arbeit war einen Vorschlag der tschechischen Übersetzung zu bilden. Der Anfang dieser Arbeit war auf den teoretischen Teil gerichtet, der sich mit der Person des Übersetzers, mit den Übersetzungs Prozes und mit den Methoden der Übersetzung beschäftigt. Für die Übersetzung waren vier Abschnitte, die sich mit Fair trade beschäftigen, ausgewählt. Diese vier Texte waren ins tschechische übersetzt, anschließend war ein Kommentar zu der Übersetzung ausgearbeitet, der eine Makroanalyse und eine Mikroanalyse der ausgewählten Texte enthält. Die Mikroanalyse richtet sich auf die Wortbildung, die Form, die syntaktische Ebene, die lexikalische Ebene und die stylistische Ebene. Den Schluß dieser Arbeit bilden fünf Glossare, die den Wortschatz aus den ausgewählten Texten über Fairtrade enthalten.

9 Seznam použité literatury

9.1 Prameny

Statement Fairtrade und Kinderarbeit. [online]. 2011 [cit. 10. 10. 2012].

Dostupné z:

http://www.fairtrade-deutschland.de/fileadmin/user_upload/ueber_fairtrade/fairtrade-themen/fairtrade_statement_kinderarbeit.pdf

Fairtrade stärkt Frauenrechte. [online]. 2011 [cit. 10. 10. 2012]. Dostupné

z:

http://www.fairtrade-deutschland.de/fileadmin/user_upload/ueber_fairtrade/fairtrade-themen/fairtrade_statement_frauenrechte.pdf

Fairer Handel am Beispiel Kaffee. [online]. 2011 [cit. 10. 10. 2012]

Dostupné z:

http://www.fairtrade-deutschland.de/fileadmin/user_upload/ueber_fairtrade/fairtrade-themen/fairtrade_statement_Kaffee.pdf

Statement Fairtrade und Gesundheitsschutz. [online]. 2011 [cit. 10. 10.

2012] Dostupné z:

http://www.fairtrade-deutschland.de/fileadmin/user_upload/ueber_fairtrade/fairtrade-themen/fairtrade_statement_gesundheitsschutz.pdf

9.2 Literatura

9.2.1 Literatura tištěná

BRŮČKOVÁ, Lenka. *Komentovaný překlad povídek Ellen Gilchristové*. Olomouc, 2010. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Folozofická fakulta. Vedoucí práce PhDr. Bronislava Grygová, Ph.D.

FIŠER, Zbyněk. *Překlad jako kreativní proces*. Brno: Host, 2009. ISBN 978-80-7294-343-2.

HELBIG, Gerhard a Joachim BUSCHA. *Deutsche Grammatik: ein Handbuch für den Ausländerunterricht*. 15., durchges. Aufl. Leipzig: Langenscheidt Verlag Enzyklopädie, 1993, 736 s. ISBN 33-240-0118-8.

HORÁČEK, Tomáš. *Fairtradové veřejné zakázky*. NaZemi, Brno, 2012 ISBN 978-80-905146-6-9

KNITTLOVÁ, Dagmar a kol. *Překlad a překládání*. Olomouc: Grafia Nova, s.r.o., 2010. ISBN ISBN 978-80-244-2428-6

KOL, Heřman a. *Deutsch-tschechisches Wörterbuch der Phraseologismen*. Beck. ISBN ISBN 978-807-4001-758.

Německo-český, česko-německý studijní slovník. 6., aktualiz. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2006. ISBN 80-718-2204-3.

STEINER, George. *Po Babelu: otázky jazyka a překladu*. Vyd. 1. Překlad Šárka Grauová. Praha: Triáda, 2010, 461 s. Paprsek (Triáda), sv. 20. ISBN 978-808-7256-381.

Toto je leták o fair trade. NaZemi - společnost pro fair trade, 2011

9.2.2 Literatura dostupná online

Bancroft, Sarah a kol.: Hořký obchod s kávou. Zpráva britské Nadace spravedlivého obchodu (Fairtrade Foundation). 34 str. [online]. 2002. [cit. 3. 2. 2013]. Dostupné z: <http://www.fairtrade.cz/files/texty/fairtrade/horka-kava.pdf>

Gentechnisch veränderter Organismus. In: Wikipedia, Die freie Enzyklopädie [online]. 2013. [cit. 10. 3. 2013]. Dostupné z: http://de.wikipedia.org/wiki/Gentechnisch_ver%C3%A4nderter_Organismus

Historie fair trade. [online]. 2010. [cit. 26. 2. 2013]. Dostupné z: <http://www.fairtrade.cz/cz/36-historie>.

Hlavní principy fair trade. [online]. 2010. [cit. 26. 2. 2013]. Dostupné z: <http://www.fairtrade.cz/838-hlavni-principy-fair-trade/>

Nützling. In: Wikipedia, Die freie Enzyklopädie. [online]. 2013. [cit. 8. 3. 2013]. Dostupné z: <http://de.wikipedia.org/wiki/N%C3%BCtzling>

Seznam.cz *slovník* [online]. 2013. [cit. 2013]. Dostupné z: slovník.seznam.cz

Veselková, Ivana. Funkční styl odborný. Asociace grafologie ČR. [online]. 2009. [cit. 20. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.grafologiecr.cz/detail-clanek.php?clanek=267>

Všeobecná deklaráce lidských práv. [online]. [cit. 12. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.lidskaprava.cz/student/uvod-do-lidskych-prav/clanky/vseobecna-deklarace-lidskych-prav>

Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Transkripce (lingvistika) [online].
2013 [citováno 20. 2. 2013]. Dostupný z:
<[http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Transkripce_\(lingvistika\)&oldid=10181141](http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Transkripce_(lingvistika)&oldid=10181141)>

Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Stakeholder

[online]. 2013 [citováno 17. 3. 2013]. Dostupný z:
<<http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Stakeholder&oldid=9915859>>

10 Přílohy

10. 1. Text č. 1

10. 2. Text č. 2

10. 3. Text č. 3

10. 4. Text č. 4

10. 1 Text č. 1

Statement
Fairtrade und Kinderarbeit
Stand: Dezember 2011

Fairtrade hilft im Kampf gegen ausbeuterische Kinderarbeit

Eigentlich sollten sie zur Schule gehen und mit ihren Freunden spielen – doch für viele Kinder sieht die Wirklichkeit ganz anders aus.

Nach Schätzungen der Internationalen Arbeitsorganisation (IAO) müssen weltweit mehr als 215 Millionen Kinder zwischen fünf und 17 Jahren regelmäßig mehrere Stunden arbeiten – 115 Millionen unter extrem ausbeuterischen Bedingungen.¹ Sie schuften für einen Hungerlohn oder ganz ohne Bezahlung. Zwei Drittel dieser Kinderarbeiter sind in der Landwirtschaft beschäftigt.² Sie arbeiten als Baumwollpflücker in Burkina Faso, auf den Plantagen in Ecuador oder als Sklaven bei der Kakaoernte in der Elfenbeinküste.

Fairtrade unterscheidet zwischen arbeitenden Kindern und ausgebeuteten Kinderarbeitern. Fairtrade erkennt an, dass Kinder zur Bekämpfung der Armut ihrer Familien mithelfen und arbeiten, da das Einkommen der Kinder für sehr viele Familien lebensnotwendig ist. „Arbeitende Kinder“ sind Kinder, die so arbeiten, dass sie trotz einer Tätigkeit zur Schule gehen können, und deren Bildung durch die Arbeit nicht beeinträchtigt wird. Kinder dürfen keine Arbeit verrichten, die ihrer Gesundheit und Entwicklung schaden.

Im Gegensatz dazu definiert der Faire Handel ausbeuterische Kinderarbeit als Arbeit, die gefährlich ist, die Schulbildung oder seelische und körperliche Gesundheit der Kinder beeinträchtigt. Zu den schwerwiegendsten Formen ausbeuterischer Kinderarbeit gehören Arbeiten, bei der die Kinder von ihren Familien entfernt werden, Kinderhandel sowie Arbeit unter sklavenähnlichen Bedingungen.

Fairtrade-Standards und Zertifizierung

Fairtrade verbietet ausbeuterische Kinderarbeit sowie Zwangsarbeit und erachtet die Übereinkommen 29, 105, 138 und 182 der Internationalen Arbeitsorganisation (IAO) als die maßgeblichen Standards zum Thema Kinderarbeit. Diese decken sich mit den Leitprinzipien des UN-Übereinkommens über die Rechte des Kindes (UNCRC), speziell mit den „Best Interests of the Child“-Grundsätzen. Überall wo die Gefahr vor ausbeuterischer Kinderarbeit besteht oder Kinderarbeit aufgedeckt wird, sind die Maßnahmen, die sich aus diesen Grundsätzen ergeben, anzuwenden.

V košice / Mexiko Auf einen Blick

- Weltweit jedes siebte Kind ist mit ausbeuterischen Arbeiten konfrontiert, die ihre Gesundheit und Bildung beeinträchtigen.
- Fairtrade schützt vor ausbeuterischer Kinderarbeit durch die Zahlungen von existenzsicherenden Preisen und einer zusätzlichen Prämie an seine Produzenten.
- Fairtrade kooperiert mit führenden internationalen Kinderhilfsorganisationen um gezielter gegen ausbeuterische Kinderarbeit vorzugehen.

¹ Internationale Arbeitsorganisation (IAO), Accelerating action against child labour, Global Report under the follow-up to the ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work 2010 Genf, 2010, S. xi. URL: <http://www.ilo.org/public/english/region/afpro/pretoria/pdf/childlabourreport.pdf>
² Terre des hommes – Hilfe für Kinder in Not, Kinderarbeit – Was wir tun können. Osnabrück, 2009.

Entsprechend hat Fairtrade die Passagen in seinen Standards für Kleinbauern erweitert um sicherzustellen, dass alle erforderlichen Kinderschutzmaßnahmen angewendet werden, damit ausbeuterische Kinderarbeit identifiziert, beseitigt und zukünftig verhindert werden kann. Um die eigenen Möglichkeiten zu verstärken und um die Unterstützung der Fairtrade-Genossenschaften weiter auszubauen fordern die Standards eine Zusammenarbeit mit führenden internationalen Entwicklungsorganisationen, die auf Projekte zum Schutz der Kinder vor ausbeuterischer Kinderarbeit vor Ort spezialisiert sind. In Regionen mit hoher Wahrscheinlichkeit von ausbeuterischer Kinderarbeit, bestärken die Fairtrade Standards die Produzenten zusätzlich darin diese Gefahren an Fairtrade International zu melden um Lösungsansätze in ihrem Fairtrade Entwicklungsplan zu integrieren.

FLO-CERT als unabhängige Zertifizierungsstelle – selbst nach ISO-65 Richtlinien zertifiziert – führt regelmäßige Kontrollen zur Überprüfung der Standards durch. Keine Person und kein Zertifizierungssystem kann eine 100prozentige Gewähr dafür leisten, dass ein Produkt frei von Kinderarbeit ist. Fairtrade garantiert jedoch, dass immer dann wenn es Verstöße gegen die Regeln zur Verhinderung von ausbeuterische Kinderarbeit entdeckt, es sofort Maßnahmen ergreift um die betroffenen Kinder zu schützen, die betroffenen Farmen hindert ins Fairtrade-System zu gelangen und die Gemeinden vor Ort unterstützt das Problem zu bewältigen. FLO-CERT versichert, dass alle korrigierenden Schritte mit den Kinderschutz-Leitlinien in den Fairtrade-Standards übereinstimmen.

Aktiver Schutz und Hilfestellung zur Eindämmung des Problems

Fairtrade verpflichtet sich, Kinder aktiv zu schützen, die sich an Fairtrade mit Berichten über Missbrauch und/oder Ausbeutung wenden, und ergreift Maßnahmen zur Gewährleistung ihrer Sicherheit. Alle Vertreterinnen und Vertreter von Fairtrade International und FLO-CERT sind verpflichtet, sämtliche Fälle von Kindesmisshandlung und Ausbeutung an jene Mitarbeiterinnen und Mitarbeiter zu melden, die für die Umsetzung dieser Richtlinien zuständig sind. Diese melden den Fall wiederum den Behörden beziehungsweise einer entsprechenden Kinderschutzorganisation, um das nachhaltige Wohlergehen der betroffenen Kinder sicherzustellen.

Anstatt harte Bestrafungsmaßnahmen durchzuführen, die die Kinder und ihre Familien möglicherweise weiter in Armut drängen, besteht das Ziel des Fairen Handels darin, Hilfe bei der Lösung von Problemen zu leisten. Das FLO Producer Services & Relations Team hilft Kooperativen dabei, Verletzungen der Standards durch Hilfestellungen abzuwenden und, wo erforderlich, Zugang zu Kenntnissen und Ressourcen anderer Experten anzubieten.

Über TransFair e.V.:

Als unabhängige Organisation handelt TransFair e.V. nicht selbst mit Waren, sondern vergibt das Fairtrade-Siegel für fair gehandelte Produkte. TransFair wird von 36 Mitgliedsorganisationen unterstützt. Derzeit bieten in Deutschland 180 Lizenznehmer rund 1.000 Fairtrade-Produkte wie Kaffee, Tee, Schokolade, Kekse, Kakao, Honig, Bananen, Fruchtsäfte, Eistees, Wein, Sportbälle, Reis, Rosen und Textilien aus Fairtrade-Baumwolle an. Die Fairtrade-Produkte sind in über 36.000 Supermärkten, in den Lebensmittelabteilungen der Warenhäuser, im Naturkosthandel und in allen Weltläden erhältlich. Darüber hinaus schenken rund 18.000 Kantinen, Cafés, Mensen und Hotels fair gehandelten Kaffee und andere Produkte aus.

Für die Verbindung sozialer und ökologischer Standards erhielt TransFair e.V. den „Deutschen Nachhaltigkeitspreis 2009“ in der Kategorie nachhaltigste Produkte/Dienstleistungen.

Rückfragen bitte an

Claudia Brück | Pressesprecherin
Telefon +49 (0) 221-94 20 40-31 | c.brueck@transfair.org

TransFair e.V.
Remigiusstr. 21 | 50937 Köln
Telefon +49 (0) 221-94 20 40-0 | Fax +49 (0) 221 – 94 20 40-40
info@transfair.org | www.transfair.org
Vorstand: Heinz Fuchs, Geschäftsführer: Dieter Overath, Vereinsregister Köln, VR 16551, USt-IDNr.: DE 154 070 082

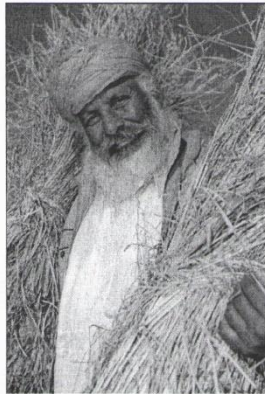
Stimmen aus dem Süden

Die Erfolge des Fairen Handels zeigen, dass Maßnahmen zur Stärkung von Produzentenfamilien durch gerechtere Entlohnung und eine schulische Ausbildung für die Kinder dazu beitragen können, Kinderarbeit verzichtbar zu machen und die Lebensverhältnisse gesamt langfristig zu verbessern.

Tangam (30) ist Mutter von drei Kindern und arbeitet als Teeplückerin bei Burnside Tea in Indien.

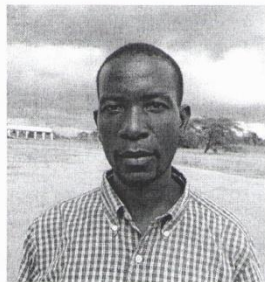
„Dank des Fairen Handels können unsere Kinder auf eine gute Schule gehen und eine gute Ausbildung bekommen. Und mit den nächsten Fairtrade-Geldern werden wir weitere Verbesserungen einführen. Darauf freue ich mich schon!“

Hardjnda Singh (42) ist Reisbauer bei der Kooperative Sunstar in Indien.

„Wir haben mit dem Geld aus der Fairtrade-Prämie unsere Kinder auf die weiterführende Schule geschickt.“

„Die Welt ändert sich, und unsere Kinder müssen heute ganz andere Dinge lernen als wir früher. Ohne Computerkenntnisse bekommt man in Indien keinen guten Job mehr. Deshalb haben wir einen Computerschulungsraum eingerichtet. Der ist ausschließlich Mädchen und jungen Frauen vorbehalten. Unsere Söhne können auch alleine in die nächste Stadt fahren, um etwas zu lernen, doch für ein Mädchen wäre das in unserer Kultur nicht passend. Aber sie sollen trotzdem eine gute Ausbildung erhalten, und die bekommen sie nun hier in unserem eigenen Schulungsraum. - *učebna*

Elod Chibowo (33) arbeitet bei der Zuckerkooperative Kasinthula in Malawi.

„Die Fairtrade-Prämie ermöglicht mehr Projekte für die lokalen Gemeinden, als eine Regierung je realisieren könnte. Durch die Prämie können mehr Bauernfamilien der Kasinthula-Kooperative ihre Kinder auf weiterführende Schulen und Colleges schicken und die Grundschule, die mit Fairtrade-Geldern im Dorf Chinangwa gebaut wurde, steht auch den Kindern aus den Nachbardörfern Mvula und William offen.“ *je k dispozici*

10. 2 Text č.2

Fairtrade stärkt Frauenrechte
Stand: Juni 2011

Fairtrade stärkt Frauenrechte

Armut und ihre Folgen treffen vor allem Frauen. Mehr als eine Milliarde Menschen müssen mit weniger als einem US-Dollar am Tag auskommen – 70 Prozent davon sind Frauen. Zwei Drittel aller Menschen, die nicht lesen und schreiben können, sind Frauen. Mehr als 40 Prozent der Frauen in Afrika haben keine Grundschulbildung erhalten. Vor allem in Entwicklungsländern sind die Auswirkungen der Armut auf Frauen verheerend und lassen kaum Hoffnung auf eine Perspektive für ein besseres Leben. Mangelnder Arbeits- und Gesundheitsschutz, niedrige Löhne und Geschlechterdiskriminierung sind einige der Probleme, mit denen die meisten Frauen in den Ländern des Südens zu kämpfen haben.

Frauen und Fairtrade

Gleichberechtigter Zugang zu Bildung und Gesundheitsversorgung sowie wirtschaftliche Stärkung zählen zu den Schwerpunkten bei Fairtrade. Der Faire Handel bietet Lösungsansätze zur Verbesserung der wirtschaftlichen Situation von Frauen in Afrika, Asien und Lateinamerika: Frauen erhalten so erste oder zusätzliche Verdienstmöglichkeiten. Unbezahlte Arbeit wird in der selbstorganisierten Gruppe zur bezahlten Arbeit. Dies verbessert nicht nur das Familieneinkommen, sondern auch das Ansehen der Frauen.

Fairtrade-Standards – gleiche Rechte für Frauen und Männer

Die Fairtrade-Standards orientieren sich an den international anerkannten Standards (u.a. der der ILO, Internationale Arbeitsorganisation, und der UN-Millennium-Entwicklungsziele), die eine Gleichstellung von Frau und Mann sowie einen größeren Einfluss von Frauen fördern, unter anderem: slowakisch jinak → vynechať

- ✓ Verbot der Diskriminierung
- ✓ Gleiche Rechte in Kooperativen – Landtiteln
- ✓ Mutterschutz
- ✓ Umweltschutz – Frauenschutz
- ✓ HIV – Prävention
- ✓ Schule, Bildung, Fortbildung für Frauen

Zum Beispiel darf im Sinne des Mutterschutzes keine Frau entlassen werden, weil sie schwanger ist. Über einkommensschaffende Maßnahmen hinaus fördert der Faire Handel gezielt die Mitsprache von Frauen in den Entscheidungsgremien der Kleinbauern-Kooperativen und Plantagen. Frauen nehmen an Weiterbildungen teil und qualifizieren sich damit für Führungsaufgaben.

MAZWA Skolka

Tikisael Mbise (31) und Rose Kimela (36), Rosenfarm Kiliflora in Tansania

Modneist
tekurabete

Für Tikisael Mbise steht fest: "Bildung ist das Tor zu einem besseren Leben" Und Tikisael ist das beste Beispiel dafür. Sie nahm an einem durch die Fairtrade-Prämie finanzierten Computerkurs teil und arbeitet heute in der Verwaltung von Kiliflora. In ihrer Funktion als Mitglied des Joint Body bietet sie "Gender Training" für die Arbeiterinnen der Rosenfarm an, in denen problematische Themen wie Frauenrechte und sexuelle Belästigung, aber auch ökonomische Themen besprochen werden. "In unserer traditionellen Kultur werden die Frauen in ihrer Arbeit von den Männern kaum unterstützt", berichtet sie. "Aber durch Aufklärungsarbeit und Weiterbildung bekommen die Frauen mehr Selbstvertrauen, ihre Rechte in Anspruch zu nehmen und ihre Wünsche klar zu äußern."

osivotov
einnost

Aissatou Koné (36), Baumwollpflückerin aus Mali

Aissatou ist seit vier Jahren eine der Frauen, die in der Fairtrade-zertifizierten Kooperative Kolondiéba in Mali Baumwolle ernten, zugleich ist sie Vorsitzende der Frauengruppe.

Sie sieht die Entwicklung sehr positiv: „Früher hatten die Frauen Angst, etwas zu sagen. Heute bringen wir Frauen Ideen mit ein – und die Männer hören uns zu.“

Frauenförderung im Fairen Handel

Konkret werden bei Fairtrade folgende Maßnahmen durchgeführt:

- ✓ Frauen erhalten Kredite, um sich selbständig machen zu können und die Produktionsverfahren zu verbessern.
- ✓ Frauen können sich beraten lassen (z. B. Rechtsberatung)
- ✓ Frauen qualifizieren sich durch die Arbeit für den Export und heimischen Markt weiter
- ✓ Frauen erwirtschaften ein eigenes Einkommen, dies stärkt Selbstbewusstsein und Durchsetzungsfähigkeit

schopnose
prosed. l. ee

Rückfragen bitte an

TransFair e.V. Remigiusstr. 21 50937 Köln Fon: +49 – 221 – 94 20 40-0 Fax: +49 – 221 – 94 20 40-40
Pressesprecherin: Claudia Brück c.brueck@transfair.org

Frauen unterstützen den Fairen Handel in Deutschland

Auch in Deutschland spielen Frauen im Fairen Handel eine besondere Rolle. Viele setzen sich in Weltläden, entwicklungspolitischen Gruppen und Initiativen für die Handelspartner im Süden ein. So sind zum Beispiel laut einer Studie von Franz Nuscheler über christliche Eine-Welt-Gruppen dort zu 62 Prozent Frauen engagiert. Große Frauenverbände wie die kfd, Katholische Frauengemeinschaft Deutschlands, und die Evangelische Frauenarbeit in Deutschland e.V setzen sich im Rahmen ihrer Mitgliedschaft bei TransFair für den Fairen Handel ein.

Und nicht zuletzt tragen Frauen im Fairen Handel als Kundinnen maßgeblich dazu bei, den Genossenschaften und Vermarktungsorganisationen in Afrika, Lateinamerika und Asien eine Perspektive zu geben.

Über TransFair e. V.:

Der Verein TransFair e.V. wurde 1992 mit dem Ziel gegründet, benachteiligte Produzentengruppen in Entwicklungsländern durch die Vergabe des Fairtrade-Siegels für fair gehandelte Produkte zu unterstützen. Als unabhängige Organisation handelt TransFair e. V. nicht selbst mit Waren, sondern vergibt das Fairtrade-Siegel für fair gehandelte Produkte.

TransFair gehört zum internationalen Verbund Fairtrade International (FLO), in dem Initiativen aus 27 Ländern und die drei kontinentalen Produzentennetzwerke zusammengeschlossen sind: Unter Beteiligung aller Stakeholder setzt FLO die international gültigen Fairtrade-Standards fest. Zusätzlich unterstützt und berät der FLO e.V. die Produzentengruppen durch lokale Berater.

Alle beteiligten Akteure werden regelmäßig von FLO-CERT GmbH kontrolliert. Die Gesellschaft mit Sitz in Bonn arbeitet mit einem unabhängigen, transparenten und weltweit konsistenten Zertifizierungssystem nach den Anforderungen der Akkreditierungsnorm ISO 65 (DIN EN 45011). Unabhängige Inspektoren kontrollieren weltweit über 1.000 Händler und fast ebenso viele Produzentengruppen. Mit den Überprüfungen wird gewährleistet, dass die Fairtrade-Standards eingehalten werden, die Mehreinnahmen den Produzentenorganisationen in den Entwicklungsländern zufließen und dort selbstbestimmt und nachhaltig eingesetzt werden.

Mehr Informationen unter www.fairtrade-deutschland.de

Zusammengeschlossen = organisiert

Synonymum = Verbunden -> stou členy

Rückfragen bitte an

TransFair e.V. Remigiusstr. 21 50937 Köln Fon: +49 - 221 - 94 20 40-0 Fax: +49 - 221 - 94 20 40-40
Pressesprecherin: Claudia Brück c.brueck@transfair.org

10.3 Text č.3

Fairer Handel am Beispiel Kaffee
Stand: September 2011

Fairer Handel am Beispiel Kaffee

1. Kaffee – ^{pěst. obh. výnos} Anbau, Handel und Konsum ^{spotřeba}

1.1 Anbau

Kaffee ist einer der wichtigsten Exportrohstoffe weltweit. Aufgrund klimatischer Anforderungen wird er größtenteils in den regenreichen Höhenlagen der Tropen und Subtropen angebaut, fast ausschließlich in den sogenannten Entwicklungsländern.

Gemeinsam bilden die Anbauländer den Kaffee-gürtel¹, einen Streifen von Kaffeeanbaugebieten entlang des Äquators.

Zu den größten Kaffeeproduzenten zählen Brasilien und Vietnam, gefolgt von Indonesien, Kolumbien, Indien, Mexiko und Guatemala.

Inhalt

1. Kaffee – Anbau, Handel, Konsum

1.1 Anbau

1.2 Handel

1.3 Konsum

2. Entwicklung des Kaffeepreises

3. Fairtrade Standards ^{skup. pěst. celk.}

3.1 Standards für Produzentengruppen

3.1.1 Die Fairtrade-Preise

3.1.2 Bioaufschlag ^{bio přírůstek}

3.1.3 Die Fairtrade-Prämie

3.1.4 Kaffee-Aktionsplan ^{akční plán}

3.2 Kriterien für Unternehmer

3.3 Das Fairtrade-Zertifizierungssystem

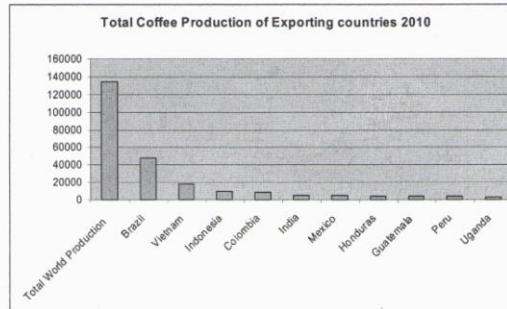
4. Fairtrade-Kaffee in Deutschland

¹ Deutscher Kaffeeverband e.V., www.kaffeeverband.de, Stand Juli 2011

Rückfragen bitte an

Claudia Brück | Pressesprecherin
Telefon +49 (0) 221-94 20 40-31 | c.brueck@fairtrade-deutschland.de

TransFair e.V.
Remigiusstr. 21 | 50937 Köln
Telefon +49 (0) 221-94 20 40-0 | Fax +49 (0) 221 - 94 20 40-40
Info@fairtrade-deutschland.de | www.fairtrade-deutschland.de
Vorstand: Heinz Fuchs, Geschäftsführer: Dieter Overath, Vereinsregister Köln: VR 16551, USt-IDNr.: DE 154 070 082

OBR. Č. 1

Kaffeeproduktion weltweit 2010, Angabe in 1000 Säcken à 60 kg²

sepeštyje kávovník
Traditionell wird die sensible Kaffeepflanze in Schat-
tenbauweise angebaut. Dabei wachsen die Kaffee-
sträucher zwischen verschiedenen größeren Bäu-
men, die ihnen Schatten spenden. Diese nachhaltige
Produktionsform bietet verschiedene Vorteile: Sie
schützt vor starkem Wind und übermäßigem Son-
nenschein, erhöht die Bodenfeuchtigkeit und erhält
die biologische Vielfalt, die wiederum für natürlichen Schutz vor Schädlingen sorgt. Übermä-
ßiger Einsatz synthetischer Düngemittel ist bei dieser Anbauweise die Ausnahme. Immer
mehr Kaffeeproduzentinnen und -produzenten gehen allerdings zur mechanisierten Anbau-
weise in Plantagen über. Diese Form des Anbaus kann leicht zu Erosion, Reduzierung der
Bodenfruchtbarkeit und Umweltschäden führen, da sie nicht ohne den intensiven Einsatz
von Düngemitteln und Pestiziden auskommt³.

Fast 99 Prozent der Kaffeeproduktion entfallen auf die beiden Hauptarten Arabica und Robusta.

² International Coffee Organization: Total Production of Exporting Countries <http://dev.ico.org/prices/po.htm>, Februar 2011
³ Konsument, September 2006

Rückfragen bitte an

Claudia Brück | Pressesprecherin
Telefon +49 (0) 221-94 20 40-31 | c.brueck@fairtrade-deutschland.de

TransFair e.V.
Remigiusstr. 21 | 50937 Köln
Telefon +49 (0) 221-94 20 40-0 | Fax +49 (0) 221 - 94 20 40-40
info@fairtrade-deutschland.de | www.fairtrade-deutschland.de
Vorstand: Heinz Fuchs, Geschäftsführer: Dieter Overath, Vereinsregister Köln: VR 18551, USt-IDNr.: DE 154 070 082

se považuje co se kvality kofeina -> kofeina se da -> zohrivochiz

Kaffee Arabica gilt qualitativ als Spitzensorte und gedeiht in Lagen von 600 bis 1.800 Metern Seehöhe bei Temperaturen zwischen 17 und 22°C Isius. Hochlandkaffees wachsen langsamer und benötigen eine längere Reifezeit. Dadurch können sich die Inhaltsstoffe langsamer entfalten, aber der Ertrag ist geringer, was wiederum den höheren Preis begründet. Arabicas enthalten deutlich weniger Koffein (Koffein 0,9 bis 1,5 Prozent) und feinere Säuren (Chlorogensäure: drei Prozent) als Kaffee Robusta. Daher sind Arabicas auch im Geschmack wesentlich milder. Die Sorte Arabica stellt 60 Prozent der weltweiten Bohnenernte dar. *chutove* Hauptanbauggebiete für Arabicas sind Mittelamerika, Südamerika sowie Äthiopien, Kenia und Uganda.

slavosted vnecho lat -> vzejde

Kaffee Robusta ist im Vergleich zum Arabica widerstandsfähiger und gedeiht auch in tiefer liegenden Regionen. Da in 200 bis 600 Metern Höhe die klimatischen Verhältnisse anders sind als im Hochland (wärmere Temperaturen und höhere Luftfeuchtigkeit), fällt der Ertrag deutlich höher aus, was wiederum niedrigere Marktpreise ergibt. Kaffee Robusta enthält zwei bis 3,5 Prozent Koffein, außerdem ist der Säuregehalt mit bis zu acht Prozent Chlorogensäure deutlich stärker ausgeprägt. Der Geschmack ist dadurch im Gegensatz zum milden Geschmack der Arabica-Bohne bitterer und rauer. Robusta stellt etwa 36 Prozent der weltweiten Bohnenernte dar, mit steigender Tendenz. Hauptanbauggebiete für Robusta sind: West- und Zentralafrika, Malaysia, Thailand und Vietnam. In Ländern wie Guatemala, Ecuador oder Brasilien werden beide Sorten angebaut.

1.2 Handel

Über 25 Millionen Menschen sind weltweit mit Anbau, Vertrieb und Handel von Kaffee beschäftigt. Das große Geschäft mit Kaffee wird jedoch vor allem im Rohstoffhandel gemacht. Für den Großteil der Kaffeebäuerinnen- und -bauern ist Kaffee ein sehr arbeitsintensives Produkt, das viel Aufmerksamkeit erfordert, auf der anderen Seite aber nur sehr wenig Gewinne einbringt. Aus den Produzentenländern wird der Kaffee in alle Welt ver-

Rückfragen bitte an

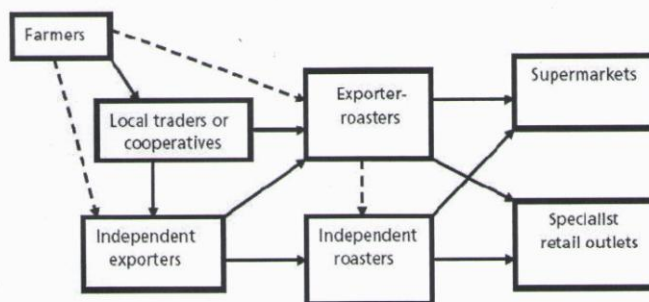
Claudia Brück | Pressesprecherin
Telefon +49 (0) 221-94 20 40-31 | c.brueck@fairtrade-deutschland.de

TransFair e.V.
Remigiusstr. 21 | 50937 Köln
Telefon +49 (0) 221-94 20 40-0 | Fax +49 (0) 221 - 94 20 40-40
info@fairtrade-deutschland.de | www.fairtrade-deutschland.de
Vorstand: Heinz Fuchs, Geschäftsführer: Dieter Overath, Vereinsregister Köln: VR 16551, USt-IDNr.: DE 154 070 082

new pracaany
schiff. Rohkaffeevorräte lagern fast in allen großen Hafenstädten. Die zwei wichtigsten Kaffeebörsen befinden sich in New York und London. In New York werden Arabica- und in London Robusta-Kaffees gehandelt.

Präzisa Kafa
je akciovny
Ebenso wie die Herstellung von Röst- und Instantkaffee sowie der Vertrieb der Fertigprodukte ist auch der internationale Rohkaffeehandel durch oligopolistische⁴ Strukturen gekennzeichnet. Die fünf mächtigsten Kaffeekonzerne (Kraft, Nestlé, Procter&Gamble, Sara Lee, Tchibo) wickeln rund 50 Prozent des weltweiten Rohkaffeehandels ab. Der Kaffeehandel ist ein Milliardengeschäft, an dem die Beteiligten sehr unterschiedlich partizipieren. So stehen dem Erlös für Rohkaffee in Höhe von sieben bis acht Milliarden US-Dollar in den Exportländern im Jahr 2006 Erlöse von rund 40 Milliarden für den Verkauf von löslichem Kaffee oder Röstkaffee in den Konsumländern gegenüber.⁵

The basic coffee supply chain

Die Kaffee-Handelskette⁶

OBR. Č. 2

⁴ Das Oligopol bezeichnet in der Mikroökonomie eine Marktform, bei der es zwar viele Nachfrager, aber nur wenige Anbieter gibt (Angebotsoligopol)

⁵ Oxfam Studie 2006: Ist die Kaffeekrise nun vorüber.

http://www.oxfam.de/sites/www.oxfam.de/files/20070919_istdiekaffeekrisenunvorueber_5260kb.pdf

⁶ Quelle: FAO Commodity Market Review 2007-2008: S. 8 <http://www.fao.org/docrep/010/a1487e/a1487e00.htm>

Rückfragen bitte an

Claudia Brück | Pressesprecherin
Telefon +49 (0) 221-94 20 40-31 | c.brueck@fairtrade-deutschland.de

TransFair e.V.
Remigiusstr. 21 | 50937 Köln
Telefon +49 (0) 221-94 20 40-0 | Fax +49 (0) 221 - 94 20 40-40
info@fairtrade-deutschland.de | www.fairtrade-deutschland.de
Vorstand: Heinz Fuchs, Geschäftsführer: Dieter Overath, Vereinsregister Köln: VR 16551, USt-IDNr.: DE 154 070 082

1.3 Konsum

Kaffee ist das Lieblingsgetränk der Deutschen. 150 Liter trinkt jeder im Durchschnitt pro Jahr, mehr als Bier oder Wasser. In Europa gibt es ein deutliches Nord-Süd-Gefälle im Kaffee Konsum: die Skandinavier trinken am meisten, die Mittelmeerländer am wenigsten. In Deutschland lag der Jahresverbrauch 2010 bei rund 544.860 Tonnen⁷. Im Trend liegen insbesondere Espresso basierte Spezialitäten wie Latte Macchiato, Cappuccino und Cafe Latte. Zudem steigt die Nachfrage nach Bio-Kaffee.

produkt Kaffee

2. Entwicklung des Kaffeepreises

Der Weltmarktpreis für Kaffee unterliegt extremen Schwankungen, insbesondere seit dem Zusammenbruch des letzten Kaffeeabkommens zwischen den Kaffee produzierenden und Kaffee verbrauchenden Ländern im Jahr 1989. Die Preisentwicklung war anfangs über lange Zeit durch starke Aufschläge gekennzeichnet, die unter anderem durch Ernteaussfälle bedingt waren. Ab 1997 begannen die Kaffeepreise auf dem Weltmarkt jedoch stark zu sinken, 2001 wurden absolute Tiefpreise von bis zu unter 50 US Cents pro englischem Pfund Rohkaffee erreicht. Der Grund für diese Preiskrise war eine Überproduktion, verursacht durch Produktionssteigerungen⁸ in den Produzentenländern bei zurückgehenden Nachfragezuwächsen in den Industriestaaten.

*zurück
Produkte*

*werdenden = stark
mehr
er mehr*

Seit 2002 steigt der Kaffeepreis wieder, allerdings bekommen die Bauernfamilien einen immer geringer werdenden Anteil der weltweiten Einnahmen im Kaffeegeschäft. Als Ursachen gelten Spekulation und das vermehrte Auftreten von „Billig-Produzenten“. Besonders in Brasilien und Vietnam wächst die Zahl großer mechanisierter agroindustrialier Kaffeeplantagen

⁷ Deutscher Kaffeeverband e.V., www.kaffeeverband.de, Stand Juni 2011

⁸ Laut Oxfam (Oxford Committee for Famine Relief) ist die weltweite Kaffee-Produktionssteigerung auch ein Resultat internationaler Agrar-Förderungsprogramme. Zum Beispiel unterstützen die Vereinten Nationen Coca-Bauern und -bäuerinnen in Kolumbien und Bolivien beim Umstieg auf den Kaffeeanbau. Eine weitere zentrale Rolle in dieser Krise spielte auch der rasche Aufstieg Vietnams als Kaffeeproduzent. Quelle: Oxfam Studie: Bitter! Armut in der Kaffeetasche, 2002

Rückfragen bitte an

Claudia Brück | Pressesprecherin
Telefon +49 (0) 221-94 20 40-31 | c.brueck@fairtrade-deutschland.de

TransFair e.V.
Remigiusstr. 21 | 50937 Köln
Telefon +49 (0) 221-94 20 40-0 | Fax +49 (0) 221 - 94 20 40-40
info@fairtrade-deutschland.de | www.fairtrade-deutschland.de
Vorstand: Heinz Fuchs, Geschäftsführer: Dieter Overath, Vereinsregister: Köln: VR 16551, USt-IDNr.: DE 154 070 082

mit modernster Ausstattung schnell an, mit der Folge, dass Kleinbauern und -bäuerinnen immer weiter vom Markt verdrängt werden⁹.

2011 erreichten die Preise ein 15-Jahreshoch und werden in absehbarer Zeit voraussichtlich nicht sinken. Der hohe Preis täuscht über die Krise hinweg, in der sich die weltweite Kaffee-
produktion befindet: Lieferknappheit bei Kaffee aus den wichtigsten Anbaugeländern, eine Kreditkrise, die den Zugang zu Geldern und Investitionen in Erneuerungen fast unmöglich gemacht hat, schwieriger werdende klimatische Bedingungen und Krankheitsbefall der Pflanzen, verstärkter Konkurrenzdruck bei der Beschaffung von qualitativ hochwertigem Kaffee, ein geschwächter Dollar sowie die stets anhaltenden Probleme der Armut und der unsicheren Ernährungssituation sind nur einige der Schwierigkeiten, denen Kaffeebauernfamilien gegenüberstehen. *→ Kleinere Welt*

Mehr als jeder andere Faktor beeinflusst die Instabilität der Preise das Leben und Einkommen der Bauernfamilien, die sich nicht auf einen stabilen Preis verlassen können. Die soziale Lage der Kaffeeproduzentinnen und -produzenten und die Auswirkungen, welche die Preisschwankungen auf sie haben, sind schon seit vielen Jahren Gegenstand des Fairen Handels. *stovosled*

3. Fairtrade-Standards für Kaffeebauern und -bäuerinnen

Fairtrade International (FLO) reagiert und hat die Kaffee-Standards im April 2011 angepasst. Weltweit profitieren über 330 Kaffeekooperativen in 26 Ländern¹⁰ vom Handel mit Fairtrade-Kaffee. Der Faire Handel mit Kaffee fördert 444.000 Kleinbauernfamilien, die sich in Kooperativen organisiert haben. Grundsätzlich gilt:

⁹ Konsument, September 2006

¹⁰ Fairtrade International (FLO), Oktober 2010

Rückfragen bitte an

Claudia Brück | Pressesprecherin
Telefon +49 (0) 221-94 20 40-31 | c.brueck@fairtrade-deutschland.de

TransFair e.V.
Remigiusstr. 21 | 50937 Köln
Telefon +49 (0) 221-94 20 40-0 | Fax +49 (0) 221 - 94 20 40-40
info@fairtrade-deutschland.de | www.fairtrade-deutschland.de
Vorstand: Heinz Fuchs, Geschäftsführer: Dieter Overath, Vereinsregister Köln: VR 18551, USt-IDNr.: DE 154 070 082

3.1 Standards für Produzentengruppen

Kooperativen, die ihren Kaffee zu fairen Bedingungen verkaufen wollen, verpflichten sich vertraglich zur Einhaltung u. a. folgender Kriterien:

- Nur Kleinbauern und -bäuerinnen, die sich zu Kooperativen oder Organisationen zusammengeschlossen haben, können ihren Kaffee zu Fairtrade-Bedingungen verkaufen.
- Kooperativen müssen politisch unabhängig sein und demokratische Strukturen aufweisen. Die Kleinbauernfamilien sind an allen wichtigen Entscheidungen ihrer Kooperative beteiligt. Dies gilt insbesondere für die Entscheidungen über die Verwendung der Fairtrade-Prämie.
- Die Organisationen setzen sich für eine nachhaltige Entwicklung von Ökologie, Bildung und Frauenförderung ein.
- Verbot von Zwangs- und illegaler Kinderarbeit
- Förderung von kleinbäuerlichen Erzeugergemeinschaften
- Einhaltung internationaler Arbeitsschutzabkommen wie Sozialversicherung
- Förderung eines umweltverträglichen Anbaus: weitgehender Verzicht auf Pestizide, Erosions- und Trinkwasserschutz, Wasseraufbe-

Weiterführende Links

Fairtrade-Standards
Alle Fairtrade-Standards für Kaffee finden Sie auf der Internetseite von Fairtrade International (engl.)

Fairtrade-Standards

Mindestpreise
Eine Liste aller aktuellen Mindestpreise bietet Ihnen die Website von Fairtrade International (engl.)

Mindestpreise

Weltmarktpreise
Aktuelle Weltmarktpreise finden Sie auf der Internetseite der International Coffee Organization (engl.)

Weltmarktpreise

Produzentengruppen
Fairtrade-zertifizierte Produzentengruppen finden Sie auf der Website von FLO-Cert.

Produzentengruppen

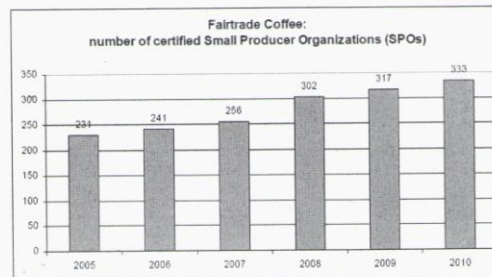
Rückfragen bitte an

Claudia Brück | Pressesprecherin
Telefon +49 (0) 221-94 20 40-31 | c.brueck@fairtrade-deutschland.de

TransFair e.V.
Remigiusstr. 21 | 50937 Köln
Telefon +49 (0) 221-94 20 40-0 | Fax +49 (0) 221 - 94 20 40-40
info@fairtrade-deutschland.de | www.fairtrade-deutschland.de
Vorstand: Heinz Fuchs, Geschäftsführer: Dieter Overath, Vereinsregister Köln: VR 16551, USt-IDNr.: DE 154 070 082

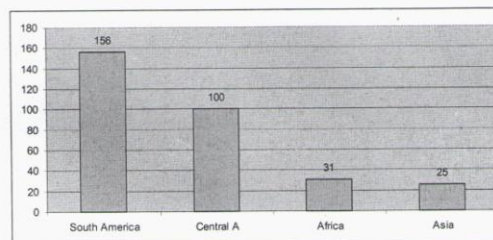
reinigung und Wiederverwendung, Abwasserreinigung

- Keine Diskriminierung aufgrund von Geschlecht, ethnischer Zugehörigkeit, Religion oder politischer Zugehörigkeit *vyučena*

OBR. Č. 3

Anzahl der Fairtrade-Kleinbauern-KaffeeKooperativen
Quelle: Fairtrade International (FLO), 2010

OBR. Č. 4

Anzahl der zertifizierten Fairtrade-Kaffee-Kleinbauernkooperativen in Afrika, Asien und Lateinamerika
Quelle: Fairtrade International (FLO), 2010

Rückfragen bitte an

Claudia Brück | Pressesprecherin
Telefon +49 (0) 221-94 20 40-31 | c.brueck@fairtrade-deutschland.de

TransFair e.V.
Remigiusstr. 21 | 50937 Köln
Telefon +49 (0) 221-94 20 40-0 | Fax +49 (0) 221 - 94 20 40-40
info@fairtrade-deutschland.de | www.fairtrade-deutschland.de
Vorstand: Heinz Fuchs, Geschäftsführer: Dieter Overath, Vereinsregister Köln: VR 16551, USt-IDNr.: DE 154 070 082

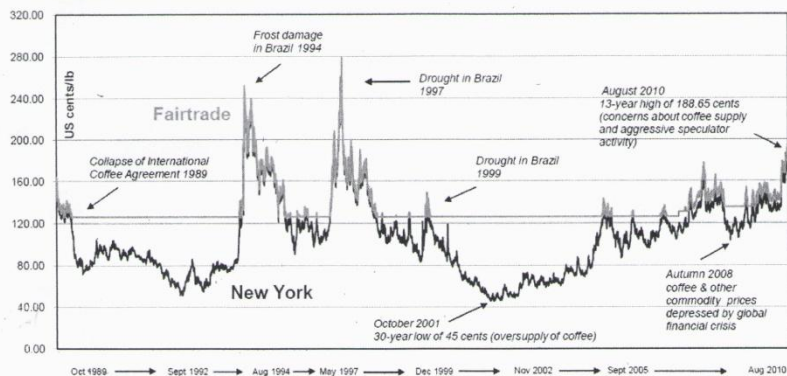
3.1.1 Die Fairtrade-Preise

Die Produzentenkooperativen erhalten einen festen Mindestpreis, der als Sicherheitsnetz nach unten dient – liegt der Weltmarktpreis über dem Fairtrade-Preis, bekommen die Bauernkooperativen den höheren Preis ausbezahlt. Angesichts hoher Produktionskosten und einer effektiven Abwertung des US-Dollars, wurde der Fairtrade-Mindestpreis im Frühjahr 2011 angepasst. In Zeiten hoher Marktpreise spielt der Mindestpreis darüber hinaus eine wichtige Rolle, weil er Produzentenorganisationen den Zugang zu Vorfinanzierung ermöglicht, mittels derer die Produzentenorganisationen den Kaffee von den Mitgliedern der Kooperative einkaufen können. Der Fairtrade-Mindestpreis wurde für gewaschenen Arabica-Kaffee von 1,25 auf 1,40 USD/Pfund angehoben; für ungewaschenen Arabica stieg er von 1,20 auf 1,35 USD/Pfund.

minimal cena zachovano siže
slavoslav
plavne drustev

The Arabica Coffee Market 1989-2010: Comparison of Fairtrade and New York Prices

NB Fairtrade price = Fairtrade minimum price* of 125 cents/lb + 10 cents/lb Fairtrade premium**
 When the New York price is 125 cents or above, the Fairtrade price = New York price + 10 cents
 *Minimum price was increased from 121 cents/lb on 1 June 2008 **Premium was increased from 5 cents/lb on 1 June 2007
 The NY price is the daily closing price of the second position Coffee 'C' futures contract at ICE Futures US
 © Fairtrade Foundation

Rückfragen bitte an

Claudia Brück | Pressesprecherin
 Telefon +49 (0) 221-94 20 40-31 | c.brueck@fairtrade-deutschland.de

FansFair e.V.
 Fromigiusstr. 21 | 50937 Köln
 Telefon +49 (0) 221-94 20 40-0 | Fax +49 (0) 221 - 94 20 40-40
 info@fairtrade-deutschland.de | www.fairtrade-deutschland.de

Verstand: Hans Fuchs; Geschäftsführer: Dieter Overath; Vereinsregister Köln: VR 16551; USt-IDNr.: DE 154 070 082

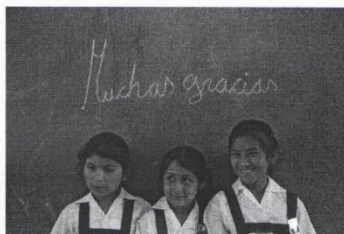

3.1.2 Bioaufschlag

Für biologisch angebauten Fairtrade-Kaffee erhalten die Bauern einen höheren Mindestpreis, der die Mehrkosten der Bioproduktion berücksichtigt und einen Anreiz für die Umstellung auf Bio bzw. die Aufrechterhaltung einer Biozertifizierung darstellt. Nachdem die Preise für konventionellen Kaffee gestiegen sind, sehen weniger Bauern einen Nutzen darin, sich um eine Biozertifizierung zu bemühen oder die bestehende zu behalten, obwohl die Nachfrage steigt. Aus diesem Grund hat Fairtrade International den Bioaufschlag von 20 US-Cents/Pfund auf 30 US-Cents/Pfund erhöht.

3.1.3 Die Fairtrade-Prämie

Die Fairtrade-Prämie ist neben dem Mindestpreis ein zusätzlicher Betrag, der den Produzentenorganisationen für Gemeinschaftsprojekte ausgezahlt wird. Die Prämie wurde von 10 US-Cents/Pfund auf 20 US-Cents /Pfund Kaffee erhöht. Ein Anteil von 5 US-Cents/Pfund ist in Maßnahmen zur Produktivitätssteigerung und Qualitätsverbesserung zu investieren.

Diese Investitionen bringen den Produzentenkooperativen dringend benötigtes Kapital und helfen funktionierende Wertschöpfungsketten zu sichern. Sie können damit mehr Einfluss auf das Einkommen der Bauern und Bäuerinnen haben als jegliche Erhöhung von Mindestpreis oder Prämie.¹¹

3.1.4 Kaffee-Aktionsplan

Im November 2010 gab Fairtrade International (FLO) seinen Kaffee-Aktionsplan bekannt, der eine Reihe von konkreten Schritten benennt, die Produzentenorganisationen, Händlern und Röstern helfen, mit den Marktschwankungen umzugehen. Dazu gehören Informationsangebote zum Thema Vorfinanzierungsmöglichkeiten für Produzenten, Unterstützung bei Vertragsausfällen, Bemühungen zur Reduzierung der Zertifizierungskosten für Produzentenor-

¹¹ http://www.fairtrade.net/fileadmin/user_upload/content/2009/standards/documents/2011-04-01_EN_Coffee_SPO.pdf

Rückfragen bitte an

Claudia Brück | Pressesprecherin
Telefon +49 (0) 221-94 20 40-31 | c.brueck@fairtrade-deutschland.de

TransFair e.V.
Remigiusstr. 21 | 50937 Köln
Telefon +49 (0) 221-94 20 40-0 | Fax +49 (0) 221 - 94 20 40-40
info@fairtrade-deutschland.de | www.fairtrade-deutschland.de
Vorstand: Heinz Fuchs, Geschäftsführer: Dieter Overath, Vereinsregister Köln: VR 18551, USt-IDNr.: DE 154 070 682

organisationen, Trainings für Produktivitäts- und Qualitätsverbesserung sowie Preisverhandlungen und Risikomanagement und Kontaktvermittlung zwischen Produzenten und Experten der Kaffeeindustrie, um herauszufinden, wie Fairtrade den Bedürfnissen von Produzenten und Markt besser entsprechen kann.

3.2 Kriterien für Unternehmen

Nur wer sich vertraglich verpflichtet, die Kriterien des Fairen Handels einzuhalten, darf seinen Kaffee mit dem Fairtrade-Siegel auszeichnen:

- Der Kaffee wird direkt von Kleinbauernkooperativen eingekauft, die von FLO-CERT kontrolliert werden.
- Alle Vertragspartner streben langfristige Handelsbeziehungen an.
- Auf Wunsch der Produzentenorganisationen wird eine Vorfinanzierung gewährt
- Für den Kaffee erhalten die Kleinbauernkooperativen den festgelegten Mindestpreis
- Der Aufschlag auf den Weltmarktpreis wird ohne Begrenzung nach oben bezahlt
- Zahlung einer Fairtrade-Prämie für Gemeinschafts-Projekte
- Für Bio-Kaffee wird ein zusätzlicher Aufschlag gezahlt
- Importeure und Hersteller müssen Kontrollen von Fairtrade und unabhängigen Wirtschaftsprüfern zulassen
- Lizenzpartnerfirmen zahlen zusätzlich eine Lizenzgebühr von 0,22 Euro pro kg Röstkaffee an TransFair e.V.. Diese Gebühr schmälert nicht das Einkommen der Produzenten, denn sie wird zusätzlich zu dem festgelegten Mindestpreis bezahlt.¹²

¹² http://www.fairtrade.net/fileadmin/user_upload/content/2009/standards/documents/2011-04-01_EN_Coffee_SPO.pdf

Rückfragen bitte an

Claudia Brück | Pressesprecherin
Telefon +49 (0) 221-94 20 40-31 | c.brueck@fairtrade-deutschland.de

TransFair e.V.
Remigiusstr. 21 | 50937 Köln
Telefon +49 (0) 221-94 20 40-0 | Fax +49 (0) 221 - 94 20 40-40
info@fairtrade-deutschland.de | www.fairtrade-deutschland.de
Vorstand: Heinz Fuchs, Geschäftsführer: Dieter Overath, Vereinsregister Köln: VR 16551, USt-IDNr.: DE 154 070 082

3.2 Das Fairtrade-Zertifizierungssystem

Damit Produkte mit dem Fairtrade-Siegel überall auf der Welt genau festgelegten Fairtrade-Standards entsprechen, werden die beteiligten Akteure regelmäßig kontrolliert. Mit dieser Aufgabe ist FLO-CERT GmbH mit Sitz in Bonn beauftragt.

FLO-CERT GmbH arbeitet mit einem unabhängigen, transparenten und weltweit konsistenten Zertifizierungssystem, das den Anforderungen der DIN ISO Norm 65 folgt, der weltweit akzeptierten Akkreditierungsnorm für Zertifizierungsorganisationen. Auf sie sind die meisten Zertifizierungssysteme weltweit ausgerichtet.

4. Fairtrade-Kaffee in Deutschland

Im Jahr 2010 wurden in Deutschland 7.218 Tonnen Fairtrade-zertifizierter Kaffee verkauft. Das entspricht einem Plus von 28 Prozent gegenüber dem Vorjahr. Damit erreicht Fairtrade-Kaffee erstmals einen Marktanteil von knapp zwei Prozent. Kaffee bleibt damit weiterhin das wichtigste Fairtrade Produkt mit der breitesten

Distribution und Angebotsvielfalt – über 33.000 Supermärkte, Bio- und Weltläden sowie 18.000 Gastronomiebetriebe bieten Fairtrade-Kaffee an. Die Absätze stiegen 2010 sowohl im Lebensmitteleinzelhandel (+18 Prozent auf 4.795 Tonnen) als auch im Außer-Haus-Markt (+42 Prozent auf 2.423 Tonnen). Kaffeespezialitäten wie Einzelportionen, Instant-Kaffee und Café Crema wurden verstärkt nachgefragt. Und die Vielfalt wächst! Derzeit bieten über 50 Hersteller gut 300 verschiedene Fairtrade-zertifizierte Kaffee-Artikel an. Über 60 Prozent davon tragen zusätzlich ein Bio-Siegel.

Rückfragen bitte an

Claudia Brück | Pressesprecherin
Telefon +49 (0) 221-94 20 40-31 | c.brueck@fairtrade-deutschland.de

TransFair e.V.
Remigiusstr. 21 | 50937 Köln
Telefon +49 (0) 221-94 20 40-0 | Fax +49 (0) 221 - 94 20 40-40
info@fairtrade-deutschland.de | www.fairtrade-deutschland.de
Vorstand: Heinz Fuchs, Geschäftsführer, Dieter Overath, Vereinsregister Köln, VR 16551, USt-IDNr.: DE 154 070 082

10.4 Text č.4

Statement Fairtrade und Gesundheitsschutz

Stand: 01.04.2011

Fairtrade leistet Beitrag zum Gesundheitsschutz

Das „Recht auf Gesundheit“: Theorie und Realität

„Jeder hat das Recht zu einem Lebensstandard, der angemessen für die Gesundheit und das Wohlergehen von sich selbst und seiner Familie ist, einschließlich medizinischer Versorgung und den notwendigen sozialen Diensten.“ (Recht auf Gesundheit, Artikel 25 der „Allgemeinen Erklärung der Menschenrechte“, United Nations 1948)

Das von den Vereinten Nationen postulierte „Recht auf Gesundheit“ hat sich auch heute noch nicht überall in der Realität niedergeschlagen. Besonders für Menschen in den sogenannten Entwicklungsländern ist sauberes Trinkwasser, ausgewogene Nahrung und sanitäre Versorgung eher die Ausnahme als die Regel. Auch gesunde Arbeitsbedingungen, eine gesunde Umwelt und Informationen zur Gesundheitsvorsorge sind keine Selbstverständlichkeit.

Armut erhöht zudem das Krankheitsrisiko: der Mangel an Medikamenten und medizinischer Versorgung sowie einseitige Ernährung oder Hunger schwächen das Immunsystem und machen die Menschen anfälliger für Krankheiten. Erschwerend hinzu kommt, dass kranke Menschen häufig nicht mehr arbeiten gehen und ihre Familien versorgen können. So entsteht ein nur schwer zu durchbrechender Teufelskreis von Armut und Krankheit.

Fairtrade leistet wichtigen Beitrag zum Gesundheitsschutz

- Kostendeckende Mindestpreise und existenzhaltende Löhne sorgen für ein gesichertes finanzielles Grundeinkommen der Kleinbauern und Arbeiter.
- Das internationale Fairtrade-System umfasst strenge Umwelt-Standards, denn Umweltschutz ist Gesundheitsschutz. Die Standards umfassen u.a. Richtlinien für:
 - nachhaltige Anbauweise
 - Förderung von Bio-Anbau durch Betreuung von ansässigen Agrarexperten und zusätzlichem Bio-Aufschlag für ökologisch angebaute Produkte
 - Einsatz von natürlichen Düngemitteln und Nützlingen
 - nachhaltige Wasser- und Müllwirtschaft, Recycling wiederverwertbarer Stoffe
 - Pestizid- /Düngereinsatz
 - Verbot von gesundheitsgefährlichen Pestiziden und Düngemitteln
 - strenge Schutzmaßnahmen beim Umgang mit chemischen Substanzen (Schutzanzüge, verpflichtende Warnhinweise, feste „Ruhezeiten“ nach Behandlung der Felder)
 - Verbot von Gentechnisch manipuliertem Saatgut (GMO's)

- Darüber hinaus sehen die Fairtrade-Standards weitere Hilfestellungen zur Erhaltung der Gesundheit der Produzenten vor. Zum Beispiel:
 - vertraglich geregelter Mutterschutz sowie Kündigungsschutz für Arbeiterinnen während der Schwangerschaft und nach der Geburt
 - Kostenlose ärztliche Versorgung von Arbeiter
 - Gesundheitsaufklärung für Arbeiter- und Produzentenfamilien

- Zusätzlich wird eine Fairtrade-Prämie für soziale Projekte gezahlt, über deren Verwendung die Bauern und Arbeiter demokratisch entscheiden. Das Geld fließt so in die sozialen Projekte, die für die Gemeinschaft am dringlichsten sind. Zum Beispiel: *SiO vorked*
 - Einrichtung von Apotheken und Gesundheitsstationen
 - Einrichtung regelmäßiger ärztlicher Sprechstunden in entlegenen Gebieten
 - ärztliche Versorgung speziell für Schwangere, Säuglinge und Kleinkinder
 - Anschaffung von Moskitonetzen, Erste Hilfe-Materialien, Impfstoffen, Krankentransporten
 - Bau von Trinkwasserbrunnen und sanitären Anlagen
Seudhe s piznou vodou

Stimmen aus dem Süden

Janet Ndliaka, Arbeiterin auf der Pandaroses Blumenfarm, Kenya

„Ganz im Ernst: Bevor es Fairtrade gab, habe ich vier Jahre viel gelitten, besonders während der Schwangerschaften. Ich musste bis zum Tag der Geburt arbeiten und schon nach einer Woche wiederkommen. Und trotzdem war ich unsicher, ob ich überhaupt noch meinen Job hatte. Heute wird zum Glück darauf geachtet, dass die schwangeren Arbeiterinnen nur leichte Aufgaben zu erledigen haben, es gibt Schwangerschaftsurlaub und die Firma zahlt die Krankenhausrechnung. Das ist für uns alle ein wichtiger Fortschritt!“

Dolora Castillo, Kleinbäuerin der Bananenkooperative Juliana Jaramillo, Dominikanische Republik

„Hier in unserer Gegend gab es bis vor kurzem weit und breit keine sanitären Anlagen. Durch die Fairtrade-Prämie habe ich nun eine Toilette vor dem Haus zur Verfügung gestellt bekommen. Das ist eine große Hilfe für uns: Ich habe vier Enkelkinder und ich möchte, dass sie unter hygienischen Verhältnissen aufwachsen.“

Yonli Malata, Kleinbäuerin der Baumwollkooperative Yandouanma, Burkina Faso

"Wenn ich alleine entscheiden könnte, wofür die Fairtrade-Prämie eingesetzt werden soll, dann würde ich davon Medikamente für die Kinder kaufen und Impfungen durchführen lassen. Der Weg zur nächsten Krankenstation in Fada N'Gourma ist viel zu weit und so könnten viele Krankheiten verhindert werden."

Jorge Coraisaco, Kleinbauer der Bananenkooperative Aso El Guabo, Ecuador

„Klar baue ich bio an – ich wohne doch in Mitten der Bananenstauden.“

Gesunde Fairtrade-Produkte

Vor allem die strengen Fairtrade-Standards im Bereich der nachhaltigen Landwirtschaft zahlen sich auch für deutsche Verbraucherinnen und Verbraucher aus. Durch das Verbot gesundheitsschädlicher Substanzen und gentechnisch manipulierten Saatguts sowie durch die Förderung ökologischen Anbaus erhalten die Konsumenten im Norden qualitativ hochwertige und gesunde Lebensmittel. Das der Faire Handel auch die Gesundheit der Produzenten schützt und fördert, steigert zusätzlich den Genuss von Fairtrade-Produkten.

Rückfragen bitte an

TransFair e.V. Remigiusstr. 21 50937 Köln Fon: +49 – 221 – 94 20 40-0 Fax: +49 – 221 – 94 20 40-40
Pressesprecherin: Claudia Brück c.brueck@transfair.org